

الْوَالِيَاءُ وَالْبِرَّاءُ

(دوستایه تی و دوژمنایه تی)

تأماده کردنی
سيف الله السنني

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِفْرَارًا بِهِ وَتَوْحِيدًا، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ - وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا مَزِيدًا .
أما بعد:

لهدوای منته و دهسهلاتی خوای تعالی بهسهرمان و سوپاس و ستایش بوی، وه سهلات و سهلام بوی گیانی پیغمبهری نیردراو صلی الله علیه وسلم بهشمشیر و رهمهت بوی جیهانیان بوی پرستی خوای تعالی بهتهنها و دهرهینانی بهنده له کوفر و گومرایی و جههالهت و تاریکییهوه بوی نیسلام و ئیمان هینان بهخوای گهوره و بهره و روناکی نیسلام و کوفرکردن به طاغوت و شوینکهوتانی .

بهراستی لهکاتی نیستاماندا بهلکو ههر لهسهرهتای نیسلامهوه خوشویستن و دژایهتی جیاکهرهوهی نیوان ئیمان و کوفر بووه و جیاکهرهوهی نیوان خوشویستانی خوا و دوژمنانی بووه، له نیستادا نهم بیرباوهره زور نامو بووه بهلکو نههلی سوننهو جهماعه و نههلی تهوکید وهک موی سپی وان له پیستی رهشی گادا، سهرخسنی کافران و موشریکان بهسهر موسلمانان و یهکخواپهرستان وهک ههناسهدانی لیهاتووه جا بهدوعا بیت یاخود بهچهک بیت یاخود به قسهیهک بیت نهو کهسانه ههلگهراونهتهوه لهدین و نهو پهیمانهی دایان بوو بهخوای تعالی ههلیانوهشاندوه به چوونه بهرهی کافران و موشریکانهوه .

بویه بنچینهی پهیامهکهی محمد صلی الله علیه وسلم تهوکید بوو که رستهی "لا اله الا الله، محمد رسول الله" یه .

نهم وشهیه بریتیه لهزانینی نهوهی که پیغمبهری خوا صلی الله علیه وسلم بوی هاتووه زانینی و تیگهشتنی ماناکهی، وه بهراستدانانی لهدلدا، وه وتی بهزووبان، وه ملکچ بوون بوی بهخوشهویستی و داچهمین بوی، کارپیکردنی له دلدا و له رووکهدا، وه جیبهجی کردنی فهرمانهکانی و بانگهوازی بوی کردنی بهپیی توانا،

وہ خوشویستن و رقلیبونہوہ لہپیناؤ خودا و پهرستی بہتہواوی و بہئخلاصہوہ،
کہ نہویش لہرئگہی:

شوئیکہوتتی پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم بہدل و کردار و زوبان .
وہ نہم رستہ مہزنہ بہہموو تیگہشتہکانی و داواکاریہکانی نہمرو لای زوربہی
خہلکی ونبووہ ئیلا نہوہی خوا رہحمی پیگردبیت و ہیدایہتی دابیت، یاخود
بہزانینی و کارپینہکردنی لہپیناوی لہدہستہدانی خوشی دنیا و خوشگوزہرانی
لہزیر دہسہلاتی طاغوتان و ماستاؤ بو کردنیان و سہرخستیان بہسہر
موسلمانانی یہکخواپہرست و جاسوسی بو کردنیان بو عہلمانی و بیڈینان .

وہ تہوحید جئگیر نابیت لہسہر رووی زہوی و لہبیروباوہری ہیچ موسلمانئیک
ئیلا بہجئگیرکردنی خوشہویستی بو نہوہی شایہنی خوشہویستیہ، وہ دژایہتی
بو نہوہی شایہنی دژایہتی و بہرائت لیگردنہ .

بوہ لہ کتابی خوادا ہیچ حوکمئیک لہوہ روونتر نییہ و بہلگہی زیاتر لہبارہوہ
نہہاتوہ لہ- الولاء والبراء-، لہدواوی واجب بوونی تہوحید و حہرامیہتی دژہکہی .
وہ بہداخیکی زورہوہ لہ ئیستادا زوربہی نہوانہی وا پیشان نہدہن کہ موسلمانان
لہزوربہی شتہکان لاسایی و خوئان چواندووہ بہ کافران و ہک:

- ۱- خوچواندن پییان لہ جل و بہرگہوہ .
 - ۲- مانہوہ لہولاتی کافران و ہیجرہت نہکردن بو ولاتی موسلمانان لہ کاتیکدا
تواناشیان ہہیہ و عوزری شہرعیان نییہ .
 - ۳- سہفہرکردن بو ولاتانیان بو ہہوا و نہفس و تیرکردنی نارہزووہکانیان .
 - ۴- شانازی کردن بہ پروگرام و بہرنامہیانہوہ و جئبہجئیکردنی لہ زوربہی
بوارہکانی دہولت و کوہلگادا .
 - ۵- ناوانان (ناو لینان) بہ ناوہکانیان .
 - ۶- یادکردنہوہی بوہکانیان .
 - ۷- سہرخستیان بہسہر موسلماناندا بہمال و گیان و دوعا بو کردنیان لہ دژی
خوشہویستانی خودا .
- وہ زورئیکی تر لہ شیوہکانی خوچواندن پییان.... ہتد .

بۆیه به پئیوستان زانی چەند روونکردنەو هیهك لەسەر ئەم باسە بخەینەر و و که
 لەئێستادا گرنگی ئەماوە مەگەر لای بەشیکی کەمی یەکوایەرستان نەبێت .
 هەلبەتە چەند کتیبیک دانراوە بەزمانی کوردی لەسەر ئەم باسە بەلام گەر سەیری
 بکەین دەبینین لەزۆر روووەوە کەموکورتی لەو باسە کراوە و تەواو باسی نەکراوە
 بەپێی ئەوەی کە باسەکە دەیهوێت، لە دواى منەت و دەسەلاتی خوا ئەم کتیبە
 کورتەمان دانراوە و بە تەفسیل باسی هەموو حوکم و جۆرەکانی ئەم باسەمان
 کردووە و روونمان کردۆتەو بەپێی ئەو کەمە زانستەى کە خوا پێی بەخشیوین .
 داواکارم لە خواى بالادەست لێمانى قبول کات و لەپێناو دینەکەمان بێت و ببێتە
 کەفارەتیک بۆ تاوانەکانمان نەوێک بۆ پریای و ناوبانگ بێت، وە لەکەموکورتیمان
 ببورن، ئەوەى زانست و چاکەیه ئەوا لەخواوەیه و ئەوەشى هەلە و کەموکورتییه
 ئەوا لەبەندەى تاوانبارەو هیه .

بزانه برا و خوشکی یەکوایەرستم بەراستی ئەمڕۆ مردن سەر بەرزیه بۆ هەر
 کەسێک کە لەسەر قورئان و سونەت بێت و ملکەچی تەواوی بۆ بکات، خواش
 تاکە پشتیوانە شکات و گلەیی خۆمان بۆ لای بگەرێنینهو بەهۆی سەر هەلدانی
 کوفر و گومرایی و داھینراوەکان و کەمبوونەو هەى هاوێلانێ ئەم ریبازە تاک و
 پیرۆزە .

اللهم أرنا الحق حقا وألهمنا اتباعه ، وأرنا الباطل باطلا ، وألهمنا اجتنابه .
 هذا واسأل الله ان ينفعنا بما علمنا ويعلمنا ما ينفعنا ويزيدنا علما نافعا .
 نوسینی: سیف الله السنی

پرسی یهکهم

پیناسهکردن و ناسینی دوستایهتی و دژایهتی (الولاء والبراء)

الولاء له زمانهوانیدا: بهچهند مانایهک هاتوو لهوانه: "نزيك بوونهوه، دوستایهتی، سهرخستن، وهرگرتن، شوین كهوتن...." ههروهك ابن الاعرابي فهرمویهتی: بریتیه لهوهی دوو كهس شهركهن، كهسی سنیهم ناوېژیوانیان بکات، جا ئارهزوویهکی لهیهکیکیان ههبيت و موالاتی بکات، موالاتی فلان فلانی کرد و اتا: خوشی ویست. [لسان العرب].

الولاء له شهر عدا: بریتیه له موافقهکردنی بهنده بو خوی لهوهی خوشیدهوی و لئی رازیه له گوفتار و کردار و بیروباوهری دل، بویه ناوناوه وهلی خوا چونکه لهوهی خوشدهویت كهخوا خوشی دهوی، وه بهوه رازیه كه خوا پئی رازیه". [المدخل (191)].

بویه خوشویستن دژی دژایهتییه، الله تعالی فهرمویهتی: {يَأْتِيَنِي أَنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا}. [مریم/ 45]. و اتا: (نهی باوكم بهراستی من دهرسم سزایهك له لایهن خوی میهره بانهوه یهخهت پئی بگریت، نهو کاته ئیتر ده بیته یارو یاوهر و پشتگیری شهیتان).

البراء له زمانهوانیدا: بهچهند مانایهک هاتوو لهوانه: "خو دوورگرتن، خوبهریکردن یان رق لیهستان یان دوژمنایهتی...." ابن العربي دهفهرمویت: بهرینه و اتا: کوتایی پیهینا و دووركهوتهوه، وه بهرینه کاتیک رووی تیهه لدهکات، لهوانهش وتهی الله یه: {بِرَاءةً مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ}. [التوبة/ 1]. بویه له شهوی براءة دا مانگ خوی له روژ بهریدهکات .

البراء له شهر عدا: بریتیه له موافقهکردنی بهنده بو خوی لهوهی كه خوا رقی لیهتی و دژیهتی و لئی رازی نییه له گوفتار و کردار و بیروباوهری دلدا، بویه نیشانهی دژایهتی بریتیه لهوهی خوا دژیهتی و رقی لیهتی". [المدخل (191)].

بۆیه ابن تیمیة رحمه‌تی خوای لیبیت ده‌فرمویت: " موالات دژی دژایه‌تییه، بنچینه‌ی موالات و اتا: خوشویستن و نزیکبونه‌وه، وه بنچینه‌ی العداوة و اتا: رق لیبونه‌وه و دوورکهنه‌وه، جا نه‌گهر وه‌لی خوا موافق و شوینکهنه‌وته بیت بۆ خوا له‌وه‌ی خوشیده‌ویت و لیبی رازیه وه له‌وه‌ی رقی لیبیه‌تی و لیبی نارازییه و فرمائی پیده‌کات و نه‌هی لیده‌کات، نه‌وا دژایه‌تی نه‌و جوره موسلمانانه دژایه‌تییه بۆ خوا هه‌روه‌کو الله تعالی فرموویه‌تی: ((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ)). {الممتحنة/1}.

واته: (نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی باوه‌رتان هیناوه دوژمنانی من و دوژمنانی خۆتان مه‌کنه‌ه دوستی گیانی به‌گیانی، له‌کاتی‌کدا خوشه‌ویستی و سۆزی خۆتانیان بۆ ده‌رده‌برن)، بۆیه نه‌وه‌ی دژایه‌تی خوشویستانی خوا بکات نه‌وا دژایه‌تی خوای کردووه، نه‌وه‌یشی دژایه‌تی بکات نه‌وا جه‌نگی له‌گه‌ل به‌رپا کردووه بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه وسلم فرموویه‌تی: الله تعالی فرموویه‌تی: (ومن عادى لي وليا فقد بارسني بالمحاربة)، [رواه البخاري (6502)]. واتا: " هه‌رکه‌سیک دژایه‌تی خوشه‌ویستیکم بکات نه‌وا جه‌نگی به‌رامبه‌ر به‌من هه‌نگیرساندووه ". [(مجموع الفتاوى) ((160/11-161))].

بۆیه نه‌وه‌ی خوای خوشده‌ویت و شوینی ده‌که‌ویت و گوپرایه‌لی ده‌کات له‌ته‌کفیرکردنی موشریکان و خۆبه‌ری کردن لیبیان، نه‌وا نه‌و که‌سه وه‌لی خوایه، نه‌وه‌شی دژایه‌تی وه‌لی خوا بکات نه‌وا دژایه‌تی خوای کردووه، نه‌وه‌شی دژایه‌تی خوا بکات نه‌وا بی‌گومان کافر بووه به‌خوای بالاده‌ست .

پرسی دووهم

گرنگی الولاء والبراء له‌دین و بیروباوهری موسلماندا

خوشه‌ویستی و دژایه‌تی روکنی یه‌که‌می (لا إله إلا الله) یه‌ئوه‌ی روکنی یه‌که‌می نه‌بیت‌ئه‌وا روکنی دووهم سودی بؤی نابیت‌چونکه اثباتی کردووه به‌لام نه‌فی نه‌کردووه، بزانه‌ره‌حمه‌تی خوات لیبیت‌که خوشویستن و دژایه‌تی له‌بنچینه‌ی وشه‌ی (لا إله إلا الله) یه‌و جیاکه‌ره‌وه‌ی نیوان کوفر و ئیمان‌ه‌ بؤیه‌بنچینه‌ی (لا إله إلا الله) یه‌چونکه وشه‌ی (لا إله إلا الله) له‌دوو به‌ش پیک دیت:

به‌شی یه‌که‌م: (لا إله) که بریتیه له‌انفی واته‌ره‌تکردنه‌وه: "واته‌نفی کردنی هه‌موو شتیک که ده‌په‌رستریت له‌غه‌یری الله و کوفر پیکردنی و به‌به‌تال زانینی و ته‌کفیرکردن و خو‌به‌ری کردن له‌شوینکه‌وتوان و گویرایه‌لیکارانی نه‌وانه‌ی که ده‌په‌رستن، وه بزانه‌ره‌حمه‌تی خوات لیبیت ته‌کفیرکردنی موشریکان و خو‌به‌ریکردن لیان الله تعالی واجبی کردووه له‌سه‌ر به‌نده‌کانی".

به‌لگه‌له‌وه‌ی کوفرکردن به‌وه‌ی ده‌په‌رستریت له‌غه‌یری الله واجبه و له‌بنچینه‌ی دینه وه الله تعالی کوفر کردن به‌طاغوتی له‌پیش ئیمان هینان به‌خوی هیناوه‌ته‌وه: الله تعالی فه‌رموویه‌تی: {فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ}. [البقرة/256]. واته: (ئینجا هه‌رکس له‌ری بی پروایی بگه‌ریته‌وه (بیباوهر بی به‌هه‌موو په‌رستراویک جگه له‌الله) وه بره‌وا به‌هینی به‌الله نه‌وه بیگومان به‌توندی ده‌ستی گرتووه به‌ده‌سته‌گبیره‌یه‌کی قایمی به‌هیزی وا (که ئیسلام، یان ئیمان‌ه‌که‌یه‌تی) که پچران و به‌ربوونی بؤ نییه وه خواش گوینگر و زانایه).

وه هه‌موو پیغه‌مه‌به‌ریک بؤ نه‌مه‌ره‌وانه‌کراوه و سه‌ره‌تای بانگه‌وازی هه‌موو پیغه‌مه‌به‌ریک بؤ نه‌مه‌بووه، الله تعالی فه‌رموویه‌تی: {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ}. [النحل/36].

واته: (سویند به خوا له‌ناو هه‌موو گهل و ئوممه‌تیکدا پینغه‌مبه‌ریکمان ناردوو به‌مه‌ی ته‌ن‌ها خوا پیه‌رستن و دوور‌که‌ونه‌وه له (په‌رستنی) هه‌ر په‌رستر او یکی تر جا خوا هه‌ندیکی له‌و (ئوممه‌ت) انه‌رینموونی کرد و هه‌ندیکی‌شیان (له‌به‌ر خراپیان) گوم‌راییی یه‌خه‌ی گرتن ده‌ی به‌زه‌وی دا بگه‌رین و ته‌ماش‌ا که‌ن سه‌رئه‌نجامی بیباوه‌ران چۆن بوو).

وه هه‌روه‌ها فه‌رموو یه‌تی: {وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ}. [الزخرف/26].

واته: (نه‌و کاته‌ بیهینه‌وه یاد که‌ ئیبراهیم به‌ باوکی و هۆزه‌که‌ی خۆی وت: به‌راستی من دووره‌ په‌ریزم له‌و شتانه‌ی که‌ ئیوه‌ ده‌پیه‌رستن).

وه له‌ له‌ ابی مالک سعد بن طارق له‌باوکیه‌وه فه‌رموو یه‌تی: " بیستم له‌ پینغه‌مبه‌ری خوداوه‌ صلی الله علیه وسلم که‌ فه‌رموو یه‌تی: (من قال: لا إله إلا الله، وكفر بما يعبد من دون الله، حرم ماله ودمه، وحسابه على الله). [رواه مسلم (23)].

واته: (نه‌وه‌ی بلیت لا اله الا الله و کفر بکات به‌وه‌ی ده‌په‌رستریت له‌غه‌یری خوا، نه‌وا مال و خوینی حه‌رامه‌ و حسابی بو‌لای خودایه‌).

به‌لگه‌ له‌وه‌ی به‌باتل زانینی نه‌وانه‌ی ده‌په‌رسترین له‌غه‌یری الله و کوفرکردن پینی و خۆبه‌ری کردن ئیی دروست نییه‌ و نابیت تاوه‌کو کوفر به‌شوینکه‌وتووانی نه‌وانه‌ش نه‌که‌یت که‌ په‌رستشی بو‌ده‌که‌ن، به‌لگه‌ش وته‌ی الله یه‌، الله تعالی فه‌رموو یه‌تی: {قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ}. [الممتحنة/4].

واته: (به‌راستی بو‌ ئیوه‌ هه‌یه‌ سه‌ر مه‌شقیکی جوان و چاک له‌ ئیبراهیم و نه‌وانه‌ی له‌گه‌ئیدا بوون که‌ به‌ گه‌له‌که‌ی خۆیانیان وت به‌راستی ئیمه‌ بیزار و به‌رین له‌ ئیوه‌ وه‌ له‌و شتانه‌ش که‌ ده‌یانپه‌رستن له‌ جیاتی الله ئیمه‌ باوه‌رمان نییه‌ به‌ (نایینی) ئیوه‌ وه‌ په‌یدا بوو له‌نیوان ئیمه‌ و ئیوه‌دا دوژمنایه‌تی و رق و کینه‌ بو‌ هه‌میشه‌ تا کاتیکی که‌ به‌روا به‌خوای ته‌نیا ده‌هینن جگه‌ له‌و قسه‌یه‌ی ئیبراهیم که‌ به‌ باوکی وت

بِیْگومانِ دَاوایِ لِيخَوْشَبوونتِ بُو نَهْکَمِ وَهْ مِنْ هِيچَمِ بَهْدَهستِ نِييهْ لَهْبَهْرَامبَهْرِ
خَوادا بُو تُو نَهْیِ پَهْرَوَهْرَدگارمانِ تَهْنا پَشْتمانِ بَه تُو بَهستووه وَهْ هَهْر بُو لایِ تُو
گَهْرَاوِيْنَهتَهوَه سَهْرَنَهْجَامِيشِ هَهْر بُو لایِ تُوِيَهْ).

وَهْ نَهْوَ وَشَهْهِيَشِ كَه نِيْبِرَاهِيْمِ بَه قَهْوَمَهْكَهْیِ وَ دَايِكِ وَ بَاوَكِي وَتِ رِيْنَمُوْنِيِيْكَه تَا
رُوژِي دَوَايِي دَهْمِيْنِيْتِ وَهْ مَهْبَهْسَتِيشِ لِيِي تَا رُوژِي دَوَايِي دَهْمِيْنِيْتِ نَهْوَهِيَه كَه
مُوسَلْمَانَانِ شُوِيْنِي بَكَهونِ وَ وَهْكَ بَاوَكِيَانِ نِيْبِرَاهِيْمِ عَلِيَه السَّلَامِ جِيْبَهْجِيِي بَكَهْنِ،
اللّٰهُ تَعَالَى فَهْرَمُووِيَهْتِي: {وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ}.

[الزخرف/28].

وَآتَه: (نَهْوَ سَا نِيْتِر نَهْوَ بَهْرَنَامَهْیِ يَهْكَخَوَانَاْسِيَهْیِ هِيْشْتَهوَه بُو هُوْزِ وَ گَهْلاَنِي
دَوَايِ خُوِي، بُو نَهْوَیِ نَهْوَانِيشِ بَكَهْرِيْنَهوَه بُو سَهْر نَهْوَ بِيْرُوْبَاوَهْرَه رَاَسْتَهْ).

**پُوخْتَهْیِ تِيْگَهْهِيْشْتِنِ لَهْ وَهْیِ دَهْپَهْرَسْتَرِيْتِ لَهْغَهْیِرِي اللّٰهُ بَرِيْتِيَهْ لَهْوَهْیِ يَهْكِيْكَ لَهْمِ
سِيْ شْتَهْیِ تِيَا بِيْتِ وَ بُوِي بَكَرِيْتِ يَاخُوْدِ بَانْگَهْوَاْزِي بُوْبَكَاْتِ:**

يَهْكَهْمِ: بَرِيْتِيَهْ لَهْوَهْیِ هَهْر مَخْلُوْقِيْكَ كَارِيْكَ لَهْ كَرْدَهْوَهْكَانِي اللّٰهُ تَعَالَى كَه رِبُوْبِيَهْتَه
لَهْپَهْرَوَهْرَدگارِيَهْتِي اللّٰهُ تَعَالَى بُوْخُوِي سَهْرَفِ كَاْتِ وَهْكَ: رَزَقِ، خَلْقِ، يَاخُوْدِ
تَهْشَرِيْعِ .

دُووَهْمِ: سِيْفَاْتِيْكَ لَهْ سِيْفَاْتَهْكَانِي اللّٰهُ تَعَالَى بُوْ خُوِي سَهْرَفِ كَاْتِ وَهْكَ: وَهْكَ زَانِيْنِي
غَهْيِبِ .

سِيْيَهْمِ: سَهْرَفَكْرَدْنِي هَهْر عِيْبَادَهْتِيْكَ لَهْجُوْرَهْكَانِي عِيْبَادَهْتِ بُوِي كَه حَهْقِي اللّٰهُ تَعَالَى
يَهْ وَهْكَ: دُوْعَا كَرْدِنِ، نَهْزِرَكْرَدِنِ، سَهْرِپَرِيْنِ، حُوْكَمِ گِيْرَانَهْوَهْ بُوْ غَهْیِرِي شَهْرِيْعَهْتِي
نِيْلَاهِي .

جَا هَهْر شَتِيْكَ لَهْمَانَهْیِ بُوْ كَرَا نَهْوَ پَهْرَسْتَرَاوَهْ لَهْغَهْیِرِي خَوَا ..

لَهْوَانَهْشِ كَه دَهْپَهْرَسْتَرِيْنِ لَهْغَهْیِرِي اللّٰهُ جَا بَهْشِيُوَهْیِ شُوِيْنَكَهْوَتِنِ بِيْتِ يَاخُوْدِ
گُوِيْرَايَهْليْكَرْدِنِ لَهْغَهْیِرِي شُوِيْنَكَهْوَتِنِ وَ گُوِيْرَايَهْلي اللّٰهُ وَ پِيْغَهْمَبَهْرَهْكَهْیِ صَلَّى اللّٰهُ
عَلِيَه وَ سَلْمِ، لَهْوَانَهْشِ:

(بِتِ وَآتَهْ پَهْيَكَهْرِ، قَهْبِرِ، دَارِ وَ بَهْرَدِ وَهَمْوُو شْتَهْ بِيْگِيَانَهْكَانِ).

(ئەو حوكماتەى حوكميان بۆ دەگىردىرئىتەوھ لە غەيرى حوكمى اللہ و پىغەمبەرەكەى صلى الله عليه وسلم وەك: ياساى دەستكرد و ياساى سەردەمى نەقامى).

(ئەو حاكم و دادوهرانەى كە حوكم بەسەر خەلكىدا ئەدەن بەو حوكمە پىچەوانانەى ئىسلام).

(ئەو كاهىن و جادووگەرانەى كە بانگەوازى و ئىدەئى زانىنى غەيب دەكەن).

(ئەوانەى عىبادەتيان بۆ كرا و رازى بوون پىي).

(ئەوانەى خۇيان داناوھ بە مشرەع و حەلال حەرام دەكەن و حەرام حەلال دەكەن).

ئەوانەى باسگران ھەمويان كراون بەخودا لەغەيرى خوا بۆيە واجبە كوڤر كەردن پىيان و رقتىبونەوھيان و دژايەتى كەردنيان و خۇ بەرى كەردن لىيان و لەوانەش كە ئەيانپەرسەن .

وھ بزانه بۆ جىبەجىكردنى ئەمەش پىويستى بە چەند پىويستىكە:

پىويستى يەكەم: بىروباوھەرت و ابىت كە پەرسەشى (پەرسەراوى) لەغەيرى اللہ بەتالە بەلگەش و تەى اللہ يە، اللہ تەئالى فەرموويەتى: {ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبُطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ}. [لقمان/30].

واتە: (ئەمە لەبەرئەوھىە بەراستى ھەر خوا حەق و راستە وھ بىگومان ئەوھى جگە لە خوا ھاواری لى دەكەن (دەپپەرسەن) ھەر ئەوھ بەتال و ناپراستە و بەراستى خوا ھەر خۆى بەرز و بىند و گەورەيە).

پىويستى دووھەم: دووركەوتنەوھ و تەرككردنى عىبادەت بۆ غەيرى اللہ بەلگەش بۆ ئەمە و تەى اللہ يە، اللہ تەئالى فەرموويەتى: {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ آعْبُدُوا اللَّهَ وَأَجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ}. [النحل/36].

واتا: (سويند بە خوا لەناو ھەموو گەل و ئوممەتلكدا پىغەمبەرىكمان ناردوھ بەمەى تەنھا خوا پپەرسەن و دووركەونەوھ لە (پەرسەتى) ھەر پەرسەراوئىكى تر جا خوا ھەندئىكى لەو (ئوممەت) انە رىنموونى كەرد و ھەندئىكىشان (لەبەر خراپيان) گومرايى يەخەى گرتن دەى بەزەوى دا بگەرىن و تەماشابكەن سەرنەنجامى بىباوھەران چۆن بوو).

ههروهها فهرموویهتی: {فَأَجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ}.
[النحل/30].

واته: (كهواته خۆتان دووربخه نهوه لهو پیسیه كه بتهكانتانه ههروهها خۆتان بپاریزن له قسهی درۆ).

وه بزانه تهرک کردن و دووركهوتنهوه له طاغوت بهسی شیوه دهبیته:

یهکهه: اعتقاد (به بیروباوهر).

دووهه: القول (بهزوبان).

سییهه: العمل (بهکردار).

بهنده نیمانهکهی وه تهرک کردن و دووركهوتنهوهکهی له طاغوت لی قبول ناکریت تا بهه سی مهرجه نهبیته چونکه:

1_ خهکی وا ههیه به قهولی (زوبان) تهرکی عیبادهت بو طاغوت نهکات بهلام به بیروباوهر نایکات نهههش حالی مونافیقانه .

2_ خهکی وایه ههیه به اعتقاد تهرکی نهکات بهلام به قهول (زوبان) تهرکی ناکات .

3_ خهکی وا ههیه که به اعتقاد تهرکی نهکات بهلام به فعل (کردار) تهرکی ناکات .

گومانیش تیا نییه حوکم گێرانهوه بو لای ههه له مسمی ی نیمان ههه کوفر .
لای نههلی سوننه و جهماعهش بهیهکدهنگی نیمان نییه بو کهسیک که نهه سی مهرجه ی تیا نهبیته .

پیویستی سییهه: دوژمنایهتی، خوای گهوره باسی پیغهمه بهر ابراهیم مان بو دهکات لهگهل قهومهکهی کاتیک به قهومهکهی فهرموو: {فَانَّهُمْ عَدُوٌّ لِّيَ إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ}.
[الشعراء/77].

واته: (جا بهراستی هههوه نهوانه دوژمنی منن جگه له پهروهردگاری جیهانیان).

پنویستی چوارهم و پینجهم: رِق لیبونوهویان و کافرکردنیان:

بِهَلْگَش وَتَهی اللهُ یَه، اللهُ تَعَالی فِه رَمُوویَهتی: {قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَّاءُوا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ}. [الممتحنة/4].

واته: (بهراستی بو نیوه ههیه سهرمه شقیکی جوان و چاک له ئیبراهیم و نهوانه ی لهگه لیدا بوون که بهگه له که ی خوینیان وت بهراستی نیمه بیزار و بهرین له نیوه وه لهو شتانهش که دهیانپه رستن له جیاتی خوا نیمه باوهرمان نی یه به (نایینی) نیوه وه پهیدا بوو له نیوان نیمه و نیوه دا دوژمنایه تی و رق و کینه بو هه میشه تا کاتیک که پروا به خوی ته نیا دهینن جگه لهو قسه یه ی ئیبراهیم که به باوکی وت بیگومان داوای لیخوشبوونت بو نه کهم وه من هیچم به دهست نی یه له بهرام بهر خوادا بو تو نه ی پهروه ردگارمان ته نها پشتمان به تو بهستوو وه هه ر بو لای تو گهراوینه ته وه سه ر نه انجامیش هه ر بو لای تو یه).

بهشی دووه م له وشه ی (لا إله إلا الله): (إلا الله) که بریتیه له اثبات واته جیگیرکردن: "بریتیه له جیگیرکردن و دانپیانان به خوی تاک و ته نها و په رستی به ته نها و خوشویستن بو ی و بو شوینکه وتوانی و سه رخستی و سه رخستی خوشه ویستانی"، اللهُ تَعَالی فِه رَمُوویَهتی: {إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رُكْعُونَ}. [المائدة/55].

واته: (بهراستی ته نها خوشه ویست و پشتیوانی نیوه، هه ر خوا و پیغهم بهر که ی و نهوانه ن باوهریان هینا وه، که نویره کانیان به چاکی نه انجام ده دن و زه کات له مال و سامانیان ده رده کهن و هه میشه دیارده ی کرنوش و ملکه چییان بو پهروه ردگار پیوه دیاره).

وه ههروه ها اللهُ تَعَالی فِه رَمُوویَهتی: {مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ}. [الفتح/29].

واته: (محمد صلى الله عليه وسلم ره وان هكراوى خوايه، نه وان ههش كه له خزمه تيدان و شويني كهوتوون توندوتيزن بهرام بهر بيباوه ران و به بهزه يى و ميهره بان له نيوان خوياندا).

نه گهر سهيري نهه نايه ته بكهين ده بينين كه ههر دوو باسه كه ي باس مان كرد كو كراوه ته وه لهو نايه ته دا كه الله تعالى باسى سيفاته كانى نه هلى ته وحيد و ني مان داران مان بو ده كات بو يه نه گهر سهيري بكهين **ههر دوو شيوه كه ي تيايه:** يه كه م: دژايه تي بهرام بهر كافران .

دو وه م: به بهزه ييبوون له نيوان موسلمانان .

ابن تيمية ره حمه تي خواى لي بيت ده فهر مويت: (ان تحقيق شهادة ان لا اله الا الله يقتضي ان لا يحب الا الله، ولا يبغض الا الله، ولا يوالي الا الله، ولا يعادي الا الله، وان يحب ما احبه الله، ويبغض ما ابغضه الله). [الاحتجاج بالقدر (ص 62)].
واته: " جيگير كردنى شايه دى - لا اله الا الله - پيوستى به وه يه كه خوشه ويستى و رقى و كينه ي و دوستايه تي و دوژمنايه تي ته نها له پيناو الله بيت، نه وه ي خوشبوويت كه الله خوشى ده وييت، وه رقى له وه بيت كه الله رقى لييه تي ".
وه شيخ سليمان آل الشيخ ده فهر مويت: (فهل يتم الدين او يقام علم الجهاد او علم الامر بالمعروف والنهي عن المنكر، الا بالحب في الله والبغض في الله، والمعاداة في الله والموالاة في الله. ولو كان الناس متفقين على طريقة واحدة ومحبة من غير عداوة ولا بغضاء لم يكن فرقاناً بين الحق والباطل، ولا بين المؤمنين والكفار، ولا بين اولياء الرحمن واولياء الشيطان). [أوثق عرى الإيمان (ص 38)].

واته: " نايا دين جيگير ده بيت ياخود جهاد و زانستى ياخود فهران كردن به چا كه و نه هى كردن له خراپه جي به جى ده كريت! نيلا به خوشويستن له پيناوى الله و رقتي بونه وه له پيناوى الله، وه دوستايه تي له پيناوى الله و دژايه تي له پيناوى الله دا!، جا نه گهر خه لى هه مووى يه كين له سه ر يه ك ريچكه بونايه، وه خوشويستن به پى دوژمنايه تي و رقى و كينه، نهوا هيج جياوازيه ك نه هبوو له نيوان حه ق و باتلدا، وه له نيوان ني مان داران و كافراندا، وه له نيوان دوستانى الله و دوستانى شهيطان ".
وه شيخ سليمان آل الشيخ ده فهر مويت: (فهل يتم الدين او يقام علم الجهاد او علم الامر بالمعروف والنهي عن المنكر، الا بالحب في الله والبغض في الله، والمعاداة في الله والموالاة في الله. ولو كان الناس متفقين على طريقة واحدة ومحبة من غير عداوة ولا بغضاء لم يكن فرقاناً بين الحق والباطل، ولا بين المؤمنين والكفار، ولا بين اولياء الرحمن واولياء الشيطان). [أوثق عرى الإيمان (ص 38)].

واته: " نايا دين جيگير ده بيت ياخود جهاد و زانستى ياخود فهران كردن به چا كه و نه هى كردن له خراپه جي به جى ده كريت! نيلا به خوشويستن له پيناوى الله و رقتي بونه وه له پيناوى الله، وه دوستايه تي له پيناوى الله و دژايه تي له پيناوى الله دا!، جا نه گهر خه لى هه مووى يه كين له سه ر يه ك ريچكه بونايه، وه خوشويستن به پى دوژمنايه تي و رقى و كينه، نهوا هيج جياوازيه ك نه هبوو له نيوان حه ق و باتلدا، وه له نيوان ني مان داران و كافراندا، وه له نيوان دوستانى الله و دوستانى شهيطان ".
وه شيخ سليمان آل الشيخ ده فهر مويت: (فهل يتم الدين او يقام علم الجهاد او علم الامر بالمعروف والنهي عن المنكر، الا بالحب في الله والبغض في الله، والمعاداة في الله والموالاة في الله. ولو كان الناس متفقين على طريقة واحدة ومحبة من غير عداوة ولا بغضاء لم يكن فرقاناً بين الحق والباطل، ولا بين المؤمنين والكفار، ولا بين اولياء الرحمن واولياء الشيطان). [أوثق عرى الإيمان (ص 38)].

وه شيخ حمد بن عتيق دهفهرموويت: (أما معاداة الكفار والمشركين فاعلم أن الله سبحانه وتعالى أوجب ذلك وأكد إيجابه، وحرّم موالاتهم وشدّد فيها، حتى إنّه ليس في كتاب الله تعالى حكم فيه من الأدلة أكثر ولا أبين من هذا الحكم بعد وجوب التوحيد وتحريم ضده). [سبيل النجاة والفاك (ص 31)].

واته: " بهلام دوژمنايهتي كافرين و موشريكان نهوه بزانه كه الله تعالى واجبي كردووه و واجبيهتيهكهي دنياكردووتهوه، وه خوشويستن و دوستايهتياني حهرام كردووه و زور توند بووه لهمهءا، ههتاوهكو لهكتيبي الله تعالى دا بهلگهتي زور روونتر نييه بو بهلگهبوون لهو حوكمه دواي واجب بووني تهوحيد و حهراميهتي دژهكهتي".

وه شيخ سليمان بن عبد الله آل الشيخ دهفهرموويت: (يجب أن تعلم أولاً أن الله افترض على المؤمنين عداوة الكفار والمنافقين وجفاة الأعراب الذين يُعرفون بالنفاق ولا يؤمنون بالله ورسوله صلى الله عليه وسلم، وأمر بجهادهم والإغلاظ عليهم بالقول والعمل). [أوثق عرى الإيمان (ص 26)].

واته: " يهكهم شت پيويسته بزانيت كه الله تعالى فهرزي كردووه لهسهر نيمانداران دژايهتي كردني كافرين و دووړووان و نهوانهش كه دووړوو دهناسرينهوه و وه نييمان ناهنين به الله و بهپيغهمبهرهكهتي صلى الله عليه وسلم، وه فهرماني كردووه بهجيهاد كردن و توندبوون بهرامبهريان به ووته و كردار".

پرسی سییهم

گرنگی خوشویستن و دژایهتی له قورئاندا

وهك باسمان كرد كه له دوای باسی خواپهرستی و حهرامیهتی دژهکهی هیچ حوکمیک لهوه پروونتر و زیاتر نه هاتوووه که الله تعالی پیداگری لی کردبیت له خوشویستن بو الله تعالی و پیغهمبهرهکهی صلی الله علیه وسلم و بو ههموو موسلمانان و دژایهتیش بو کۆمهلانی شرک و کوفر و رق ئیوننهوهیان و دژایهتیکردنیان و تهکفیرکردنیان و زهلیل کردنیان، ئەم پرسه دهکەین بهچەند خالیک:

خالی یهکهم: باسی خوشهویستی (الولاء):

خوشهویستی و سهرخستن دروست نییه و حهرامه و کوفره دهبی تهنها بو الله تعالی و پیغهمبهرهکهی صلی الله علیه وسلم و ئیمانداران نهجام بدریت .

الله تعالی دوستی ئیماندارانه: الله تعالی فرمویهتی: {اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ}. [البقرة/257].

واته: (خوا دوست و کارسازی نهوانیه که بروادارن دهریان دههینیت له تاریکستانی بی پروایی بو پروناکی باوهر و رینموونی).
وه فرمویهتی: {ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَأَنَّ الْكُفْرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ}. [محمد/11].

واته: (نهوه بههوی نهوهوهیه چونکه بهراستی خوا پشتگیر و پشتیوانی نهوانیه کهئیمان و باوهریان هیناوه، بیگومان بی باوهرانیش هیچ پشتیوانیکیان نیه).

خوشویستی پیغهمبهر صلی الله علیه وسلم لهپیش ههموو خوشهویستیکی بهندهکانه: الله تعالی فرمویهتی: {النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۗ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ۗ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا}. [الاحزاب/6].

واته: (پیغهمبهر صلی الله علیه وسلم نزیکتره بهئیمانداران لهخودی خویان

(واته دهبیټ لهخویان زیاتر خوشیان بویت و فهرمانهکانی لهسهرو فهرمان و داخواری خویانهوهبیټ) خیزانهکانیشی دایکیانن (دایکی نیماندارانن، دایکی مه‌عنهویانن) خزمانیش ههندیکیان لهههندیکی تریان لهپیشترن، لهقورئانی خوادا لهنیمانداران و کۆچبه‌ران، مه‌گهر له‌گه‌ل دۆستان و خزمان و ناشنایانی خوتان کاریکی چاک نه‌نجام بدهن، نه‌و چاکه‌یه‌تان له‌نامه‌ی کرده‌وه‌کانتاندا بوتان تۆمار کراوه).

نیمانداران برای یه‌کترن: الله تعالی فهرموو‌یه‌تی: {إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ^٤ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ}. [الحجرات/10].

واته: (له‌راستیدا ههر نیمانداران برای یه‌کن، که‌واته ههرکاتیک له‌نیوان دوو براتاندا ناکۆکی په‌یدابوو، نیوه نیوانیان چاک بکه‌ن و ناشتیان بکه‌نه‌وه، ههمیشه له‌خوا بترسن و پاریزکار بن، بو نه‌وه‌ی ره‌حمتان پی بکریت).

نه‌م نایه‌ته‌ش لیره‌دا به‌سیغه‌ی حصر هاتوو و اتا هیچ گومانیک نییه که نیمانداران برای یه‌کترن جا نه‌گهر برایه‌تی و دۆستایه‌تی بونی نه‌ما نیتر نیمانیش بونی نامینیت .

نیمانداران پشتیوان و دۆستی یه‌کترن: الله تعالی فهرموو‌یه‌تی: {إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ}. [الانفال/72].

واته: (به‌راستی نه‌وانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه و کۆچیان کردوو و تیکۆشاون له‌پیناوی ناینی خوادا به‌خویان و مال و سامانیانه‌وه، نه‌وانه‌ش که پیشوازیان له کۆچبه‌ران کرد و له‌مال و حالی خویاندا جینان کردنه‌وه و پشتگیریان کردن، نا نه‌وانه ههندیکیان پشتیوانی ههندیکی تریانن).

نیمانداران ههر یه‌کن وله‌یه‌کترین: الله تعالی فهرموو‌یه‌تی: {وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ^٥ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ^٦ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ}. [الانفال/75].

واته: (ئەوانەش که باوەریان هیناوه له دواى کۆچ کردنى یهکهم و کۆچیان کرد و ههول و کۆششیاندا (له پیناوی گهیاندى بهرنامهى خوا) لهگهڵ ئیوهدا، ئا ئەوانەش له ئیوهن (پلهى ئیوهیان ههیه)، ئەوانەش که (سهههراى پهیههندی ئیمانى) پهیههندی خزمایهتیشیان ههیه، ههندیکیان شایستهترن بهههندیکی تریانهوه له بهرنامهى خوادا (واته ئەوان شایستهترن له میرات بهریدا بۆ یهکترى)، بهراستی خوا به ههموو شتیک زاناو ئاگایه).

وه الله تعالى فہرموویہتی: {وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ}. [التوبة/71].

واته: (لهو لاشهوه) ئیمانداران لهپیاوان و لهئافرهتان ههندیکیان خوشهویست و پشتگیر و هاوکاری یهکترن (که ئەمەش سیفەتیانە): فرمان بهچاکه دهکهن و قهدهغه له خراپه دهکهن و نوێژهکانیان بهچاکى ئەنجام دەدن و زهکاتی مالیشیان دهبهخشن و گوێرایهڵ و فرمانبەردارى خوا و پینغهمبەرەکهى دهکهن، ئا ئەوانه له نایندهدا خوا رهحمیان پى دهکات و سۆزى دهبیت بۆیان، بهراستی خوا بالادهست و دانایه).

خالی دووهم: باسی خوبهريکردن لهموشریکان (البراء):

بهرائهت کردن و تهکفیرکردنى موشریکان و رق ئیبنهوهیان بزانه که الله تعالى واجبی کردوو بهرامبەر کافران و هاوبهشدانهران .

بهرائهتی الله تعالى و پینغهمبەرەکهى صلى الله عليه وسلم له هاوبهشدانهران: الله تعالى فہرموویہتی: {بِرَاءةٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ}. [التوبة/1].

واته: (ئەمه بهرى بوونیکی گهوره و گرنه له لایهن خوا و پینغهمبەرەکهیهوه بۆ ئەوانهى که پهیمانتان لهگهڵدا بهستبوون له هاوهلگههرا (واته پسان و نهمانى ئەو پهیمانانیه که لهگهڵ هاوهلگههراندا بهستراوه، چونکه ئەوان دهست پینشخەر بوون له شکاندنى پهیمانەکهدا). "

الله تعالى فہرموویہتی: {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ}.
[الکافرون/1_2].

واتہ: (نہی محمد (صلی اللہ علیہ وسلم) بلی: نہی کومہلی بیباوہر و
خوانناسان من ہەرگیز نہو شتانہی کہ نیوہ دەپیہرستن ناپیہرستم (چونکہ من
خواپیہرستم) " .

حہرامیہتی بہخوشہوویستکردنی باوک و برا و خانہوادہ ئەگەر کوفریکیان کرد و
یاخود ہەلیان بژارد بەسەر نیماندا: الله تعالى فہرموویہتی: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا
تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ
فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ } . [التوبة/23].

واتہ: (نہی ئەو کەسانہی باوہرتان ہیناوە، باو و باپییران و براکانتان مەکەنە
پشتیوان و خوشہوویستی خۆتان، ئەگەر ئەوان بیباوہریان خوشویست و
ہەلیانبژارد بەسەر نیمان و باوہردا، ہەرکەس لە نیوہ پشت بەوان ببەستیت و
خۆشی بوین، ئا ئەوانە ہەر ستەمکارن) .

ابن عطیة له تەفسیری ئەو نایەتی اللہ تعالی دا دەفہرموویت: واتہ: " دۆستایەتی و
پشتیوانیانانی کرد و شوینیان کەوت لە کار و کردەوہکان و نامرازەکانیان " .
(تفسیر ابن عطیة) ((8/152)).

کەسائیکت دەسناکەوویت کہ بروای بە اللہ تعالی ہینابیت و لەہەمان کاتدا
خوشویستن و مەیلی بو کافران ہەبیت و دۆستایەتیان بکات:

الله تعالى فہرموویہتی: { لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ } . [المجادلة/22].

واتہ: (کەسانیکت دەست ناکەوویت باوہر بەھینن بە خوا و بە روژی دواپی،
لەکاتی کدا کەسانیکیان خوشبوویت کہ دژایەتی خوا و پیغەمبەرەکیان کردبیت،
ئەگەرچی ئەو دوژمنانە باو و باپییریان بن یان ئەوہیان بن یان برایان بن یان
عەشیرەتیان بن) .

لە یزیدەوہ فہرموویہتی سەعید پیمی وت لە قتادەوہ دەربارە ی ئەو نایەتە ی اللہ
تعالی فہرموویہتی: " واتا ئەی محمد صلی اللہ علیہ وسلم کەسانیکت دەسناکەوویت

که ئیمانیان هینابیت به خوا و بهرۆژی دوایی له هه مانکادا دوستایهتی نهو که سانه بکات که دزایهتی خوا و پیغه مبه ره کهی ده کهن". [تفسیر الطبری]

ابن جریج فهرموویه تی: پیم گهشت که ابا قحافة جنیوی به پیغه مبه ری خوا دا صلی الله علیه وسلم و نه بو به کر ره زاو ره حمه تی خوا ی لیبیت کۆله مسته یه کی لیدا که له گه لیا کهوت به زه ویدا، دواتر به پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه وسلم گه یشت، پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه وسلم به نه بو به کری فهرموو: ئایا وات کرد؟، نه بو به کر فهرمووی: به لئ، پیغه مبه ریش صلی الله علیه وسلم فهرمووی: دوو باره مه چۆ به لای نهو کاره وه، نه بو به کر فهرمووی: والله نه گهر شمشیرم لا نزیك بوایه نهوا له گهر دنیم نه دا، دواتر الله تعالی نه م ئایه ته ی دابه زاند: { لا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ }. (أسباب النزول، لأبو الحسن علي بن أحمد بن محمد بن علي الواحدی، سورة المجادلة (800))

وه ریوایهت کراوه له ابن مسعود ره زای خوا ی لیبیت کهوا فهرموویه تی: "نه م ئایه ته به سه ر ابي عبیده بن الجراح دابه زی که باوکی خوی عبد الله بن الجراحی کوشت له جهنگی ئو حوددا، وه به سه ر مصعب بن عمیر که براهی خوی عبید بن عمیری کوشت له جهنگی ئو حوددا، ههروه ها به سه ر عمر کاتیک خالی خوی عاص بن هشام بن المغیره ی کوشت له جهنگی به در، وه به سه ر علی و حمزة و عبیده کاتیک عتبه و شیبه و ابن ربیع و ولید بن عتبه یان کوشت له جهنگی گه وره ی به دردا، ئا ئه مهش واتای و ته ی الله تعالی یه که فهرموویه تی: ((نه گهر باوکانیان بن یان کو ره کانیان یا خود براکانیان یا خود خزم و عشیره تیان بن)).

نه گهر پروایان به الله و پیغه مبه ره که ی صلی الله علیه وسلم و نه وه ی بو ی دابه زیوه هه بوایه نهوا نه یان نه کردن به پشتیوان و دوست".

الله تعالی فهرموویه تی: { تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ * وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ }. [المائدة/ 80- 81].

واته: (زۆر به یان ده بینیت رازین به خوشه ویستی و پشتیوانی نهوانه ی که بی باوهر بوون، سویند به خوا دهست پیشکه ریبه کی خراپیان بو خویان نه جامداوه

که خویان له خوین تووره کردوه (بهو کارهیان)، (له قیامهتیشدا) لهناو سزای دۆزهخدا دهبیت بو همیشه بمیننهوه*خو نهگر نهوانه باوهریان بهخوا و بهم پیغمبهره و نهو قورئانه ببوایه که بو دابهزیوه، نهوه نهوانهیان نهدهکرد بهخوشهویست و سهپرهرشتیاری خوین، پشتیان بهوان نهدهبهست، بهلام زۆربهیان تاوانبار و لادهر و یاخین و (حەق و راستی مهبهستیان نییه، بهلکو بهردهوام دژایهتی ناینی ئیسلام دهکهن).

حدثني محمد بن عمرو قال حدثنا أبو عاصم قال، حدثنا عيسى ، عن ابن أبي نجيح، عن مجاهد قوله: {وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ} ، قال: المنافقون. تفسير مجاهد

واته: له ابن ابی نجیح هوه له مجاهد هوه فهرمویهتی لهتهفسیری نایهتی: {وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ} فهرموی: " واتا دورووان "

نهکردنیان بهجیگای متمانه و پشت نهبهستن پینان: الله تعالى فهرمویهتی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صدورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ}. [آل عمران/118].

واته: (نهی نهوانهی باوهرتان هیناوه، به کهسانیکی تر جگه له خوتان متمانه مهکهن و نهینی خوتان لایان مهدرکینن، چونکه نهوان کولنادهن له دروستکردنی تهنگانه و گیروگرفت و ناخوشی بوتان، ناواتیان نهوهیه دووچاری نازار و کیشه ببن، بهناشکرا رق و کینه له دهم و دویاندا دیاره، نهوهی له سینهیاندا شار دویانهتهوه زۆر گهورهتره لهوهی که دهریدهخن، بیگومان نیمه نیشانه و بهلگهمان بو دیاری کردوون (تا دوست له دوزمن جیابکه نهوه)، نهگر عهقل و ژیریتان بخه نهکار).

عبدالله بن احمد فهرمویهتی له أبو موسی الاشعري هوه فهرمویهتی "به عمری کوری خطابم وت رهزای خوی لیبیت: من نوسهریکم ههیه که گاوره، عمر

فهرمووی "چیت ههیه؟، خوا کوشتارت بکات نایا گویت له وتهی خوا نهبووه:
 {يَأْيُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ} بوچی به موسلمانیکت
 نهسپارد، فهرمووی وتم: ئەهی ئەمیری ئیمانداران نوسینهکەهی بو من دینهکەشی
 بو خوی، عمر فهرمووی: والله ریزیان ناگرم مادام الله تعالی ئیهانهی کردن، وه
 بهرزیان ناکه مه وه له کاتی کدا الله تعالی سه رشوری کردن، "
 وه ههر له عمره وه فهرمووی هتی: "متمانیهیان پینهکهن چونکه خودا
 به خیانهتکاری ناو بردوون، وه لیان نزیك نه بنه وه له کاتی کدا خودا فهرماتی
 به دور خستنه وه یان کردووه، وه ریزیان نه گرن له کاتی کدا خودا ریزی
 لینه گرتن". [13177]) رواه البيهقي (127/10) (20910). قال ابن تيمية في
 ((اقتضاء الصراط المستقيم)) (184/1)، والألباني في ((إرواء الغلیل)) (255/8):
 إسناده صحيح.

الله تعالی هه رگیز کافران ناکات به وهلی و سه کرده به سه ر ئیمانداران:
 الله تعالی فهرمووی هتی: {وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا}.
 [النساء/141].

واته: (دانیان هه رگیز خوا نایه لیت بیباوه ران به سه ر ئیمانداراندا ده ست
 رویشتووین و ریشه کهنیان بکهن).
 ئەوهی پشت به کافران به ستیت له غهیری ئیمانداران ئەوا هیچ په یوه ندیه کی
 به خواوه نه ماوه و په یمانه کەهی هه لوه شاوه ته وه .

الله تعالی فهرمووی هتی: {لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ}. [آل عمران/28].

واته: (نابیت ئیمانداران، کافران بکهنه پشت و په ناو یارو یاوه ری خویان
 له جیاتی ئیمانداران، ئەوهی کاری وا بکات، ئەو کاره ی ده بیته هوی ئەوهی هیچ
 په یوه ندیه کی ئیمانی به خواوه نه مینیت).

شیخی موفه سیر امامی الطبری له ته فسیری نایه تی: {لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ
 أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ}، واته: " نابی

پر واداران بیباوهران بگرن به دوستی خوین لهجیاتی پرواداران وه هر کهسینک
وابکات نیتر پهیوهستی لهگهل خوادا نامینن " .

دهفرمویت مانای نهوه نهوهیه که نهی ئیمانداران کافران مهکن به پشتیوان و
سهریان بخهن، وه دوستایهتیتان بوین ههبت لهسهر دینهکهیان و سهریان بخهن
بهسهر موسلمانان لهغهری ئیمانداران و کهم و کوریهکانی موسلمانانیا لا
ناشکرا بکن چونکه هر کهسینک نهو کارهکات نهوا هیچ پهیوهندیهکی لهگهل
خوادا نهماوه واتا: به دنئیاییهوه بهری بووه لهخوا وه خواش بهرییه لهو
بههنگهرانهوهی لهدینهکهی خوا و چونی بو ناو کوفر " . [تفسیر الطبری].

نهوهی پشتیان پی بهستیت و سهریان خات بهسهر موسلمانان نهوا ههر لهوانه:
الله تعالی فرموویهتی: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَرَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ } . [المائدة/51].

واته: (نهی نهوانهی باوهرتان هیناوه جوولهکه و گاور مهکن به پشتیوان و
خوشهویستی خوتان نهوانه ههندیکیان دوستی یهکترن، نهوهتان نهوان بکات به
پشتیوان و دوست نهوه بهراستی نهو کهسه لهوانه بیگومان خوا رینموونی گهلی
ستهکاران ناکات) .

بویه دهبی موسلمان ترسی خوی لهدلدا بیت و ههرگیز ههنگاوینک نهنیت
له خوشویستی کافران یاخود سهرخستیان بهسهر موسلمانان تاوهکو ئیمانی
سهلامهت بیت و نهبیته هوکارینک بو ههنگهرانهوهی، خوی گهوره بمان
پاریزیت " .

پرسی چوارهم گرنگی الولاء والبراء له سوننه تدا

پیغمبهری خوا صلی الله علیه وسلم و هاوه لان رهزا و رحمتی الله یان لیبت زور گرنگیان بهواری دوستایهتی و دزایهتی (الولاء والبراء) داوه چونکه وهک باسمان کرد لهوای تهواید و حیرامیهتی دژهکهی گهورهترین و پروونترین داواکاری که الله تعالی فرمانی پی کردبیت بهسهر بهنده کانی دوستایهتی و دزایهتی بووه .

بهیعتدان لهسهر جیابوونهوه لههاوبهشدانهران:

پیغمبهر صلی الله علیه وسلم کاتیک که بهیعتی لههاوه لان وهرئهگرت و پیانی نهدا نهی فرموو: (أبايعك على أن تعبد الله، وتقيم الصلاة، وتؤتي الزكاة، وتتصحح المسلمین، وتفارق المشركین)، رواه النسائي (148/7)، وأحمد (365/4) (18258). وقال الألبانی فی ((صحیح سنن النسائی)): صحیح. واته: " بهیعتتان پی نهدهم لهسهر نهوهی خوا بپهرستیت، وه نویتز نهنجام بدهیت، وه زهکات دهر بکهیت، وه خوت له هاوبهشدانهران جیا بکهیتهوه "

فرمان کردن بهخوبهریکردن لهکافران و هاوبهشدانهران:

جهریری عبدالله البجلی فرموویهتی: " پیغمبهری خواصلی الله علیه وسلم فرمانی پیدهکردم بهوهی (تنصح لكل مسلم، وتبرأ من الکافر) مسنده الأمام احمد [357/4].

واته: " ناموژگاری ههموو موسلمانیک بکه، و خوت بهریبکه له کافر "

نهوهی دزایهتی نیمانداران بکات دزایهتی خوی کردووه:

(ومن عادی لی ولیاً فقد بارزنی بالمحاربة). رواه البخاری (6502). واته: " هرکهسیک دزایهتی خوشهویستیکم بکات نهوا جهنگی بهرامبهر من ههنگیرساندووه "

ئەوھى رقى لە ئيمانداران بىت خواش رقى لىيەتى:

پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم فەرموويەتى: (من أحب الأنصار أحبه الله
ومن أبغض الأنصار أبغضه الله) صحيح الجامع 5953.
واتە: " ئەوھى ئەنصارەكان (سەرخەرانى دىن) ى خۆشبوويت ئەوا خوا خۆشى
ئەوئىت، ئەوھىشى رقى و كىنەى بۆيان ھەبىت ئەوا خواش رقى و كىنەى بۆى ھەىە
ھەىە "

ھەر وھە پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم فەرموويەتى: (لا يحب الأنصار إلا
مؤمن، ولا يبغضهم إلا منافق، من أحبهم أحبه الله ومن أبغضهم أبغضه الله)، رواه
الترمذي (صحيح الجامع 7629)

واتە: " ھىچ كەسنىك سەرخەرانى دىن (الأنصار) ى خۆش ناوئىت تەنھا بىرواداران
نەبن، وھ ھىچ كەسنىكىش رقى لىيان ناىتەوھ تەنھا دوورووھكان نەبن، ئەوھىشى
خۆشى بوئىن ئەوا خوا خۆشى ئەوئىت وھ ئەوھىشى رقى و كىنەى بۆيان ھەبىت ئەوا
خواش رقى و كىنەى بۆى ھەىە "

ئەوھى خۆى بچوئىت بەھەر گەل و ھۆزىك ئەوا لەوانە:

پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم فەرموويەتى: (مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ)،
رواه أبو داود (اللباس / 3512) قال الألباني في صحيح أبي داود : حسن صحيح.
(3401)

واتە: " ئەوھى خۆى بچوئىت بەھەر گەل و ھۆزىك ئەوا لەوانە "

مرۆف لەسەر دىنى ھاورىكەىەتى:

لە أبو هريرة وھ رەزای خواى لىبىت كە پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم
فەرموويەتى: (الرجل على دين خليله، فلينظر أحدكم من يخالل) رواه أبو
داود(4833)، والترمذي(2378)، بإسناد صحيح .

واتە: " مرۆف لەسەر دىنى ھاورىكەىەتى، جا با ھەر يەككىكتان سەىرىكات بزانئىت
ھاورىيەتى كى دەكات "

عبدالله كورى مسعود فەرموويەتى: " پياويك ھات بۆ لای پىغەمبەرى خوا صلى الله
عليه وسلم گوتى: " ئەى پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم چى دەئىي سەبارەت

به پیاویك كه گه‌ئيكی خوش دهویت به‌لام شوینیان ناکه‌ویت و کرده‌وه‌کانیان نه‌نجام نادات؟ پیغهمبهریش صلی الله علیه وسلم فرمووی (المرء مع من أحب)، واته: " مرؤف له‌گهل خوشه‌وایسته‌که‌ی حه‌شرده‌کریت " . متفق علیه.

پته‌وترین په‌تی نیمان بریتیه دژایه‌تی و خوشه‌وایستی له‌پیناو خودا:

ابن عباس ره‌زای خوای لیبتیت فرموویه‌تی پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم به‌أبي ذری فرموو: ((أبي عری الإیمان أوثق؟)) قال: الله ورسوله أعلم، قال: ((الموالاتة في الله، والمعاداة في الله، والحب في الله، والبغض في الله))، رواه أحمد (286/4)، والحاكم في المستدرک (480/2)، والطبرانی في المعجم الكبير (215/11)، وقال الألبانی في السلسلة الصحيحة (998، 1728):

واته: " به‌هیزترین په‌تی نیمان چیه؟، فرمووی: خوا و پیغهمبهره‌که‌ی زانانن، پیغهمبهریش صلی الله علیه وسلم فرمووی: " دوستایه‌تی له‌پیناو خودا، وه دوزمنایه‌تی له‌پیناو خودا، وه خوشوایستن له‌پیناو خودا، وه رق لیبونه‌وه له‌پیناو خودا " .

هه‌ست کردن به‌تام و چیژی نیمان بریتیه له‌وه خوشه‌وایستی بو‌ئه‌هلی نیسلام و نیمان:

پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فرموویه‌تی: (ثلاث من کن فيه وجد حلاوة الإیمان: أن یكون الله ورسوله أحب إليه مما سواهما , وأن یحب المرء لا یحبه إلا لله، وأن یکره أن یعود فی الکفر كما یکره أن یلقى فی النار). رواه البخاری 6941 واته: " سی شت هه‌ن هه‌رکه‌س له‌دایدا هه‌بیت به‌هویانه‌وه هه‌ست به‌چیژ و شیرینی نیمان ده‌کات: خوا و په‌یامبهری لاخوشه‌وایستر بیت له‌هه‌موو شتیکی دیکه، وه هه‌رکه‌سیکیشی خوشوایستی ته‌نها له‌بهر خوا خوشی بویت، وه چون پیی ناخوشه‌ فریدریته‌ ناو ناگر له‌دوای نه‌وه‌ی رزگاری ده‌بیت، ناواش پیی ناخوش بیت له‌دوای باوهره‌ینانی بگه‌ریته‌وه بو‌کوفر و بیباوهری " .

له‌ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ فرموویه‌تی: پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فرموویه‌تی: ((مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا

اشْتَكَى مِنْهُ عَضُو تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى)) صحیح مسلم رقم : (6529) .

واته : " نمونهی ئیمانداران له دوستایهتی و به بهزهیی بوون و خوشهویستیان بۆ یهکتر وهک نمونهی لاشهیهک وایه ، نهگهر نهندامیکی ئیش و نازاری ههبییت نهوا ههموو نهو لاشهیه له پیناویدا بی خو دهبییت و تا دهیگریت " .

له أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رهزای خودای لیبییت) فهرموویهتی : پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فهرموویهتی : ((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ، وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ)) صحیح البخاری رقم : (481) و صحیح مسلم رقم : (6528) .
واته : " ئیماندار بۆ ئیماندار وهک خانوو وایه ههندیکی ههندیکی تری توند و قایم دهکات ، وه پیغهمبهر (صلی الله علیه وسلم) پهنجهکانی ههردوو دهستی کرد به یهکدا " .

پرسی پینجهم بهشهکانی له الولاء والبراء دا

له بیروباوهری نههلی سوننهو جهماعه دا خهکی له دوستایهتی و دژایهتییدا دهکرتنه چهند جوریک به پینجهوانه ی -خوارج و مورجیئه-.

ابن تیمیة فهرموویهتی: "سوپاس و زهمکردن و خوشهویستی و رِق لیبونهوه و دوستایهتی و دژایهتی بهو پیوه ره دهبیت که الله تعالی بهلگهی لهباره وه دابهزاندهوه بهلگهش کتیبهکهیهتی، الله تعالی فهرموویهتی: {إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ}. [المائدة/55-56].

واته: (بهراستی تهنهها خوشهویست و پشتیوانی نیوه ههر خواو پیغهمبهرهکه ی و نهوانهن باوهریان هیناوه، که نویژهکانیان بهچاکی نهجام دهدهن و زهکات لهمال و سامانیان دهردهکن و ههمیشه دیاردهی کرنوش و ملکهچییان بو پهروهردگار پیوه دیاره، جائهوهی خوا و پیغهمبهر و نهوانه ی پروایان هیناوه بهپشتیوان و خوشهویستی خوی قهبول بکات، نهوه با دنیا بیت که ههر کومهل و دهستهو تا قمی خوا، زال و سهرکهوتوون).

وه ههر الله تعالی فهرموویهتی: {وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ}. [التوبة/71].

واته: (لهو لاشهوه) نیمانداران له پیاوان و له نافرتهتان هندیکیان خوشهویست و پشتگیر و هاوکاری یهکترن (که نههش سیفهتیانه): فرمان بهچاکه دهکن و قهدهغه له خراپه دهکن و نویژهکانیان بهچاکی نهجام دهدهن و زهکاتی مالیشیان دهبهخشن و گویرایهه و فرمانبهرداری خوا و پیغهمبهرهکه ی دهکن، نانهوانه له نایندهدا خوا رهحمیان پی دهکات و سوزی دهبیت بویان، بهراستی خوا بالادهست و دانایه)، لههشدا ههرکهسینک نیمان و فسق و تاوانی

تیاپیت ئەوا خوشەوێستی و دوستانەتی پێ دەدریت بە ئەندازەی ئیمانەکە، و بەهێزە بەهێزە بە ئەندازەی فسق و تاوانەکە، و لەئیمان ناچیتە دەرهە بەهێزە بەهێزە تاوان و گوناھەووە وەک هەریەکە لە - خوارج و معتزله - دەی لێن .

و بە پیغمبەران و راستگۆیان و شەهیدان و چاکەکاران ناھینرینە پلە، فاسقان و سەرپێچیکاران لەئیمان و دین و خوشەوێستی و ڕق لیبونەووە و دوستانەتی و دزایەتی، اللہ تعالیٰ فرمویەتی: { وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ * إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ } . [الحجرات / 9-10].

واتە: (ئەگەر دوو دەستە، یان دوو تاقم لەموسولمانان بوو بەشەریان، ئەو دەستبەجی هەولبەدەن ڕیکیان بخەن و ناشتیان بکەنەووە، خو ئەگەر لایەکیان هەر دەستدریژی دەکردەسەر لاکە، تر، ئەوا ئیوە بەگژ ئەوێاندا بچن کەستەم و دەستدریژی دەکات،، هەتا دەگەریتەووە بوو فرمانی خوا ... جا گەر لایەنە سەرکەشەکە بوو فرمانی خوا سەری دانەواند، ئەو ئیوە ناو بژیوانیکی دادگەرانە لەنیوانیاندا بکەن و دادپەروەری ئەنجام بدەن، چونکە بەراستی خوا ئەوانە، خووش دەوێت کە دادپەروەری ئەنجام دەدەن، لەراستیدا هەر ئیمانداران بۆ یەکن، کەواتە هەرکاتیک لەنیوان دوو براتاندا ناکۆکی پەیدا بوو، ئیوە نیوانیان چاک بکەن و ناشتیان بکەنەووە، هەمیشە لەخوا بترسن و پارێزکار بن، بوو ئەوێ ڕەحمتان پێ بکریت). بۆیە ئەوانی کردوو بەبرا لەگەڵ هەبوونی شەڕ و ناکۆکی لەنیوانیاندا ". مجموع الفتاوى (228-229/28).

و لە مجموع الفتاوى (285/3) هاتوووە: "هەر بۆیە سەلەف لەگەڵ هەبوونی کیشەو شەڕ لەنیوانیاندا، خوشەوێستی و دوستانەتیان بوو یەکنەر دەرنەبەری، دوژمنایەتی یەکنەریان نەدەکرد وەک چۆن دزایەتی کافران دەکریت، شەهادەتی یەکنەریان وەرئەگرت زانستیان لەیەکنەری وەرئەگرت، وە وەرئەگرت لەیەکنەری وەرئەگرت و ژن و ژنخواریان ئەنجام ئەدا لەگەڵ یەکنەری، وە هەلسووکەوتی

موسلمانان له گهڼل يه كتر دا نه جام نه دا له گهڼل هه بوونی شهر و كيشه و ناكوکی له نيو اناندا".

بهو پښه جوړی خهك له دوستايه تی و دژايه تييدا دابهش دهبيت بو سنی جوړ:

جوړی يه كه م: نهو كه سهی كه شياوی الولا يکی ته واوه و نابیت هيچ دژايه تييه كت بو هه بيت: كه نه وانيش نيماندارانی پاکی يه كخواپه رستن له پښه مبه ران و شه هيدان و راستگويان و چا كه كاران له پيش هه موويانه وه پښه مبه ری خوا صلی الله عليه وسلم كه خوشويستنی واجب له هه موو كه سيك زياتر هه تاوه ك له دايك و باوك و برا و خوشك و مال و منال دواتر خيزانه كانی و دايكانی نيمانداران وه نه هلی بهيت و هاوه له به ريزه كان - ره زای خويان ليبيت - دواتر پيشینی نومهت و شوينكه وتوانيان به چا كه و نيمانداران تا روژی دوايي، الله تعالی فهرموويه تی: {وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ}. [الحشر/10].

واته: (نه وان هه كه به شوين كوچبه ران و پشتيواناندا هاتن (تا كو تايی دنيا نه مه دوعا و نزيانه و به رده وام) ده لين: په روه ردگار له نيمه و له برايانه شمان خوش ببه كه پيش نيمه ريبازی نيمانان گرت به ر و له دله كانماندا هيچ جوړه بو غز و كينه يه كه مه خه ره دلمان هه له ناستی نه وان هی نيمانان هيناوه، په روه ردگار تو به راستی به سوژ و به خشنده و ميه ره بانيت).

بو يه هيچ كه سيك رقی هاوه لان و سه له فی نومهت - ره زای خويان ليبيت - نابيته وه نه گهر كه می نيمان له دليدا هه بيت، به لكو نه وان ه رقیان ليپانه كه كو مه لانی دوړووی و دوژمنانی نيسلامن له رافضه و خوارج .

جوړی دووه م: نهو كه سهی خوشه ويستیت بو ی هه بيت و رقيشت ليی هه بيت به نه اندازه ی نهو نيمان هه هيه تی خوشت بویت و به نه اندازه ی نهو تاوان و سه رپنجيه رقت ليبيت هه بيو گومان نه گهر نه گاته راده ی شيرك و كوفر، وه خوشوويستنيشان به وه ده بيت كه ناموژگاريان بكریت و نابيت ليپان بيدهنگ بيت

لههله و سهړپيچيه كانيان، وه حهدهده كانيان و تهربييه ته كانيان به سهردا جيپه جي دهكرت تاوهكو تهوبه بكن له تاوان و سهړپيچيه كانيان، نهوهك خوارج بهرائهتي تهواويان لييكريت بههوي نهجمداني تاواني گهوره وه وه نهوهك مورجيهش خوشهويستي تهواوي بوي ههبيت، بهلكو دهبي دادپهروهری بكریت، نههمش ريچكهی نههلی سونهو جهماعیه .

وهك رووداوهكهی عبدالله كوری عمر:

له عمر: (أَنَّ رَجُلًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ اسْمُهُ عَبْدَ اللَّهِ، وَكَانَ يُلقَبُ حِمَارًا، وَكَانَ يُضْحِكُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -، وَكَانَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَدْ جَلَدَهُ فِي الشَّرَابِ، فَأَتَى بِهِ يَوْمًا فَأَمَرَ بِهِ فَجُلِدَ ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُمَّ الْعَنُ . فَقَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَا تَلْعَنُوهُ ، فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ أَنَّهُ يَحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ). [أخرجه البخاري (6398)].

واته: " لهعومهروه فهرموويهتي: " پياويك لهسهردهمی پيغهمبهري خوادا صلی الله عليه وسلم ناوی عبدالله بوو، نازناوی گویدريژ بوو، وه پيغهمبهري خواي صلی الله عليه وسلم به پيکهنين نههينا، وه پيغهمبهري خوا صلی الله عليه وسلم جهلدهی ليدابوو بههوي مهشروب خواردنهوه، بويه روژيكيان فهرماني هيناني و جهلدهليداني بو کرد، پياويك لهکومهلهی هوزهکه گوتي: خوايه نهفرهتي لبييت، پيغهمبهري خوا صلی الله عليه وسلم فهرمووی: نهفرهتي ليمهکن والله نهم نهزانی خوا و پيغهمبهرهكهی خوشدهويت "

جوری سييهم: نهو كسهی كهشايهني دژايهتي و تهكفير كردنی و رقليبوننهويهكي تهواوه دهبي بهتهواوهتي لبي بي بهري بيت نهوانيش: كافران، وه طاغوتان و شوينكهوتوانيان، وه خوانهناسانن و ههريهكيك بكهويته ناو ههلوهشینهروهويهك لهههلوهشینهروهوهكاني ئيسلام و ئيمان ههروهك الله تعالى فهرموويهتي: {إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ}. [الممتحنة/9].

واته: (بهراستی خوا تهنها قهدهغهی نهوهتان لی دهكات كه پشتيواني بكن لهوانهی كه جهنگيان بهرپا کرد دژي ناین و دهريان کردن له شوينهواری خوتان و

پشتیوانی ئەوانیان کرد ڕۆلیان هه‌بوو له‌ ده‌رکردنتاندا، ئەوه‌ش پشتیوانیان لی بکات و خۆشی بوین، جا ئا ئەوانه‌ هه‌ر سته‌مکارن).

هه‌روه‌ها فه‌رموو یه‌تی: { لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ }. [المجادلة/22].
واته‌: (که‌سانیکت ده‌ست ناکه‌ویت باوه‌ر به‌ینن به‌ خواو به‌ ڕۆژی دوایی، له‌کاتیکدا که‌سانیکیان خۆش بویت که‌ دژایه‌تی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان کردبیت، ئەگه‌رچی ئەو دوژمنانه‌ باو و باپیریان بن یان نه‌وه‌یان بن یان برایان بن یان عه‌شیره‌تیان بن).

وه‌ الله‌ تعالی‌ فه‌رموو یه‌تی: { قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَّاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ }. [الممتحنة/4].

واته‌: (به‌راستی بو ئیوه‌ هه‌یه‌ سه‌رمه‌شقیکی جوان و چاک له‌ ئیبراهیم و ئەوانه‌ی له‌ گه‌لیدا بوون که‌ به‌ گه‌له‌که‌ی خۆیانیان وت به‌راستی ئیمه‌ بیزار و به‌رین له‌ ئیوه‌ وه‌ له‌و شتانه‌ش که‌ ده‌یان په‌رستن له‌ جیاتی خوا ئیمه‌ باوه‌رمان نی یه‌ به‌ (ئایینی) ئیوه‌ وه‌ په‌یدا بوو له‌ نیوان ئیمه‌ و ئیوه‌دا دوژمنایه‌تی و کینه‌ بو هه‌میشه‌ تا کاتیک که‌ به‌روا به‌خوای ته‌نیا ده‌هینن جگه‌ له‌و قسه‌یه‌ی ئیبراهیم که‌ به‌ باوکی وت بیگومان داوای لیخۆش بوونت بو ئەکه‌م وه‌ من هیچم به‌ده‌ست نی یه‌ له‌ به‌رانبه‌ر خوادا بو تو ئەی په‌روه‌ر دگاران ته‌نها پشتمان به‌ تو به‌ستوو وه‌ هه‌ر بو لای تو گه‌راوینه‌ته‌وه‌ سه‌رئه‌نجامیش هه‌ر بو لای تو یه‌).

پرسی شاهشهم جیاوازی نیوان (التولی - الموالاته)

لهراستیدا جیاوازیهک نییه لهنیوان ئەم دوو زاراوهیه بهئکو لای زانایان (موالاته) بریتییه له دوو جۆر:

جۆری یهکهه: موالاتی گهوره:

کهئههمهشیان بریتییه له التولی: که ئەمیش کوفری گهورهیه و هیچ تهفسیلیکی تیا نییه وە خاوهنهکهی به تووشبوونی بهههنگهراوه له دین حسینی بۆ دهکریت وەهک:

۱- تولى خوشويستى كافران و ههنگهراوان له دین بههوی ئەو دین و بهرنامهی که لهسهرین وەهک خوشويستى جولهکه و گاورهکان و ئەدیانهکانی تر و دیموکراسیهکان بههوی بهرنامه دیموکراسیهیان .

۲- یارمهتیدان و سهرخستى كافران له دژی موسلمانان وەهک: یارمهتیدان و سهرختیاں بهدل یاخود بهزووبان، دوعا، کردار، مال و سامان و پهیمان بهستن لهگهڵیان بۆ لیدانی موسلمانان .

جۆری دووهه: موالاتی بچووک:

که بریتییه لهوه: ههڕشتیک ببیته هوی گهوره و بهرێزکردنیاں وەهک: ریزگرتنیاں و گهورهکردنیاں و پیشخستنیاں له مهجلیس و کردنیاں به جیگهی متمانه و کردنیاں به بهرێوهبهراى کاروبارى موسلمانان .

پرسی حوتهم شیوه‌کانی (موالات)

ئهم پرسه ده‌کهین به‌چهن خالیک:

خالئ یه‌که‌م: شیوه‌کانی چۆنیه‌تی دهر‌پرینی موالات بو ئیسلام و موسلمانان زۆرن نامازه به‌هه‌ندیکیان ئه‌دهین که ئه‌مه‌شیان واجبه به‌پیی توانا ئه‌میش به‌چهند شیوه‌یه‌ک:

۱- هیج‌ره‌ت کردن بو ولاتی موسلمانان و نه‌مانه‌وه له‌ولاتی کافران .
۲- یارمه‌تیدان و سه‌رخستنی موسلمانان به‌گیان و مال و سامان و زوبان و پینوس و به‌هه‌ر شتی‌ک پینوستیان پی‌بیت، الله تعالی فه‌رموویه‌تی: {وَإِنْ أَسْتَصِرُّوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ}. [الانفال/72].
واته: (خو ئه‌گه‌ر ئه‌و ئیماندارانه‌ی (که کۆچیان نه‌کردوو‌ه) داوای یارمه‌تی و پشتگیریان له‌ ئیوه کرد بو سه‌رخستنی ئاینی ئیسلام، ئه‌وه پینوسته له‌سه‌رتان بکه‌ن، جگه له‌سه‌ر ئه‌و عه‌شره‌ت و لایه‌نه‌ی که‌له نیوان ئیوه و ئه‌واندا په‌یمانیک هه‌بیت (ئه‌و په‌یمانه مه‌شکینن).

۳- نارحه‌تی به‌ناره‌حه‌تیان و دلخۆشبوون به‌دلخۆشیان، پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه وسلم فه‌رموویه‌تی: (مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحِمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَىٰ لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَىٰ). [متفق علیه].
واته: "نموونه‌ی ئیمانداران له‌ دۆستایه‌تی و به‌ به‌زه‌یی بوون و خۆشه‌ویستیان بو یه‌کتر وه‌ک نموونه‌ی لاشه‌یه‌ک وایه، ئه‌گه‌ر ئه‌ندامیکی ئیش و نازاری هه‌بیت ئه‌وا هه‌موو ئه‌و لاشه‌یه له‌ پیناویدا بی‌خه‌و ده‌بیت و تا ده‌یگریت".

۴- نامۆژگاری کردنیان و ویستنی خه‌یر و چاکه بو‌یان و غه‌شنه‌کردن لیبیان، پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه وسلم فه‌رموویه‌تی: (لا تباغضوا ولا تحاسدوا ولا تدابروا، وكونوا عباد الله إخوانا، ولا يحل لمسلم أن يهجر أخاه فوق ثلاث). [متفق علیه].
واته: "رق و حه‌سوودیتان به‌رامبه‌ر یه‌ک نه‌بیت، وه پشت له‌یه‌ک

وهرمهگیرن، بین بهبهندهی خوا و برا، وه دروست نییه بؤ موسلمانیک ههجرى براكهى بکات لهسى رۆژ زیاتر."

۵- ریزگرتیان و پیشخستیان و نه‌دانانان به‌که‌موکورت، الله تعالى فهرموویه‌تى: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ}. [الحجرات/11].

واته: (ئهى ئهوانه‌ى باوه‌رتان هیناوه هیچ کهس و هیچ هۆزیک گالته به‌که‌س و هۆزیکى تر نه‌کات و زه‌لیلى نه‌کات، چونکه له‌وانه‌یه ئه‌وان چاکتر بن له‌مان).

۶- سه‌ردانى کردنیان و بینینیان و کۆبونه‌وه له‌گه‌لیان، له‌فهرمووده‌ى قودسى دا هاتوو ه پیغه‌مبه‌رى خوا صلى الله عليه وسلم فهرموویه‌تى: (وجبت محبتى للمتحابين فى، وجبت محبتى للمتحابين فى، والمتجالسين فى، والمتزاورين فى، والمتبازلين فى). [رواه الامام مالك فى الموطأ واحمد فى المسند].

واته: "خۆشه‌ویستیم له‌سه‌ر خۆم پیویست و واجب کردوو بؤ ئه‌و که‌سانه‌ى که له‌به‌ر من یه‌کتریان خۆشه‌هویت، وه دانیشتن و سه‌ردان کردن و به‌خشینیشیان هه‌ر له‌به‌ر منه".

۷- له‌گه‌لیان بی‌ت له‌خۆشى و ناخۆشیدا و له‌ئارامى و ناره‌حه‌تیدا و داواى لیخۆشبوون بۆ کردنیان، الله تعالى فهرموویه‌تى: {وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ}. [محمد/19].

واته: (داواى لیخۆشبوونى گوناه بؤ خۆت و ئیمانداران له‌پیاوان و ئافره‌تان هه‌ر له‌خوا بکه).

خالى دووهم: شیوه‌کانى موالاتى کافران که ئه‌م شیوازه‌یان حه‌رامه و به‌شیکیان کوفره و له‌گه‌وره‌کانه و هه‌شیانه له‌کوفرى بچوک تاوانه و نابیت موسلمان به‌هیچ شیوه‌یه‌ک موالاتى هه‌بیت بؤ کافران نه‌میش چهند شیوه‌یه‌که:

۱- یارمه‌تیدانیان و سه‌رخستیان له‌دژى موسلمانان به‌چه‌ک و مال و زوبان و کردار و دوعا و به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ک له‌شیوه‌کان بی‌ت که ئه‌مه‌شیان

لههلوه شینه ره وهکانی ئیمان، الله تعالی فرمویهتی: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصْرَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ } . [المائدة/51].

واته: (نهی نهوانه ی باوهرتان هیناوه جوولهکه و گاور مهکن به پشتیوان و خوشهویستی خوتان نهوانه هندیکیان دوستی بهکترن، نهوهتان نهوان بکات به پشتیوان و دوست نهوه بهراستی نهو کهسه نهوانه بیگومان خوا رینمونی گهلی ستهمکاران ناکات).

که نهمشیان له ههلوه شینه ره وهی ئیسلامه پهنادهگرین بهخوا لئی (لهپرسی ههشتهم به تهفسیل باسی دهکهین).

۲- مانهوه له ولات و شاریان و هجرت نهکردن بو داری ئیسلام، الله تعالی فرمویهتی: { إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا * فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا غَفُورًا } . [النساء/97-98-99].

واته: (بهراستی نهوانه له سه ره مه رگدا فریشته گیانیان دهکیشن لهکاتیکدا نهوان ههمیشه ستهمیان له خویان دهکرد (ئیمان و باوهریان له مهترسیدا بوو کهچی کوچیان نهدهکرد بو نیشتمانی ئیمان، بهتوندیی پیااندا ههلهشاخین) و دهلین: باشه نیوه له چیدا بوون و لهکوی ژیانتان دهبرده سهر؟! له وهلامدا دهلین: ئیمه بی دهسهلات و لاواز کراو بووین له زهویدا، فریشتهکان دهلین: باشه ئایا زهوی خوا فراوان و پان و پور نهبوو تا کوچی تیدا بکن و (کوچ بکن بوو نیشتمانیکی که ئیمانداران تیایدا فرمانهروان یاخود سهربهستن)? ئا نهوانه شوینهواریان دوزهخه، که جیگه و ریگه و سهرنهجامیکی ناخوش و ناساز و خراپه، مهگهر نهوانهیان که بهراستی بی دهسهلات و ناتنهوان و لاوازرکراون لهو پیاوانه ی ژن و مندالیان لهگهلهدایه و ناتوانن تهگبیر و گورانکاریهک بو خویان بکن و هیچ ریگهیهکیش شارهزانین بو چارهسهر و دهر بازکردنی خویان، ئا

ئەوانە خوا ئىبووردن و چاوپۆشى بۆ ئامادە كردون و خوا ھەمىشەو بەردەوام زۆر ئىخۇشبوو ھو زۆرىش چاوپۆشى دەكات (مەبەست لە وشەى - عسى - بۆ ھاتنە دى بەئىنە خواىيەكەىە).

بۆىە خواى گەورە غەىرى لاواز و بىدەسەلاتەكان عوزرى لەكەسى تر قبول نەكردوو ە.

پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتى: (أنا بريء من كل مسلم يقیم بين أظهر المشركين). [متفق عليه].

واتە: " من بەرىئم لەھەموو موسلمانیک که لەنیوان ھاوبەشدانەران نىشتەجى ببیت ".

و ە ئەو ەى زانایان قسەیان لەسەر ئەو باسە کردوو ە ئەو ەىە که دروست مانەو ە لە ولاتى کافران بەھەبوونى عوزرى شەرىى یاخود بتوانیت ئىزھارى دینەكەى بکات ئىزھار کردنەكەش بە دژایەتى ئەو ە دەبیت که کافران لەسەرىن .

۳- جاسوسى کردن بۆ کافران لەدژى موسلمانان، که ئەمە خیانەتە بۆ دینى ئىسلام و جەنگە دژى موسلمانان، و ە یارمەتیدانیانە لەدژى موسلمانان ھەموویان لە گەورەکانن و لەوانەىە بگات بەرادەى ئەو ەى بەر ەو ھەلگەرانەو ەى ببات ئەگەر لەموسلمانەو ە دەرچىت، الله تعالى فەرموویەتى: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أُمَّتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ}. [الأنفال/27].

واتە: (ئەى ئەوانەى باو ەرتان ھىناو ە: خیانەت مەكەن لە خواو لە پىغەمبەر صلى الله عليه وسلم (بەو ەى كەم تەرخەمىتان لە فەرماتبەردارىاندا)، ھەرو ەھا خیانەتىش مەكەن لە ئەمانەت و سپاردەكانتان که پىتان دەسپىردرىت، لەكاتىكدا که ئىو ە دەزانن (ئەو كارەتان خیانەتە).

و ە لەھەلۆ ەشنىر ەو ەكانى پەيمان بەستتە بەرامبەر ئەھلى ذمە ئەگەر ئىيانەو ە دەرچىت الله تعالى فەرموویەتى: {إِلَّا الَّذِينَ ءَاهَدْتُمْ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظْهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ ءَعْدَتَهُمْ إِنْ أَلَّ اللَّهُ يَحِبُّ الْمُتَّقِينَ}. [التوبة/4].

واته: (به لَام نَهو هاوه لگه رانه ی که په یمانتان له گه لیا ندا به ستووه، پاشان پابه ندی په یمانه که بوون و هیچیان لی کهم نه کردووه و یارمه تی که سیشیان نه داوه دژتان، نهوه نیوه په یمانه که بیان بو به رنه سهرو تهواوی بکه ن، تا کاتی دیاری کراویان، چونکه به راستی خوا پاریزکارانی خوش دهویت).

وه الله تعالی ناگاداری کردوینه تهوه لهوان، وهك ده فهرموویت: {لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَا أُضْعَوُا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمْعُونَ لَهُمُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ}. [التوبة/47].

واته: (نهوانه نه گهر دهرچوونایه و لهناوتاندا بوونایه هیچیان بو نیوه زیاده ده کرد بیجگه له سستی نه بییت (له ناشووب و گیره شیوینی زیاتریان له دست نه ده هات) و ده ستیان ده کرد به چرپ و چاپ لهناوتاندا و ده گهران بو دوزینه وهی که لینیك، به ناواتی ناشووب هه لگیرساندن له نیوانتاندا، که سانیکیش هه ن له نیو نیوه دا، گوینیان بو ده گرن، خوایش چاک ناگاداره به کار و کرده وهی سته مکاران).

امامی موجهید له تهفسیری وتهی خوا ده فهرموویت: {وَفِيكُمْ سَمَاعُونَ لَهُمْ} وفیکم مخبرون لهم یودون إلیهم ما یسمعون منکم وهو الجواسیس)). [تفسیر البغوي: 10 / 298].

واته: " له نیوه هه ن هه وال نیری نهوانن، نهو شته کانی نیوه بو نهوان ده گوزانه وه، که نهوانیش جاسوسانن ".

زانایانیش باسی حوکمی جاسوسیان کردووه جا کافر بییت یان موسلمان، له مه زه بی مالیکیه کان و حه نبه لیه کان و غهیری نهوانیش فهرموویانه جاسوسی موسلمان ده کوژریت نه گهر جاسوسی بو کافران بکات له دژی موسلمانان .

وه شافعیکانیش بو نهوه چوون که نه کوژریت به لکو سزای بدریت نیلا مه گهر سهریان خات به سهر موسلمانان نهوکات نه کوژریت، وه نه گهر کافر بییت له حه له تی جهنگدا ده کوژریت و له کاتی ناساییشدا نه گهر په یمانی هه بو بی چونکه په یمانه که ی هه لوه شان دوته وه.

وه چندین به لگه هاتووه له سوننه ت له باره ی کوشتنی جاسوسه وه وهك نهوه ی [بخاري 1110/3، وأبو داود 48/3]. ریوایه تیان کردووه.

ئاڭادارى / هەندىك لەوانەى كە جاسوسى بۆ علمانى و طاغوتان دەكەن ئىستىدلا بە رووداوەكەى - حازب بن أبى بلتعة - دەكەن بۆ جاسوسى لەسەر يەكخواپەرستان!!! وەلامى ئەمەش لە پرسى نۆيەم وەلام ئەدەينەو پشتيوان بەخوا .

۴ - نەهى و حەرمایەتى خۆچواندن بە كافران، پىغەمبەرى خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتى: (مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ) [رواه أبو داود (اللباس / 3512) قال الألباني في صحيح أبي داود : حسن صحيح.(3401)].
واتە: " ئەوەى خۆى بچوینیت بەهەر گەل و ھۆزىك ئەوا لەوانە "

۵ - دانانیان بە جىڭاى متمانە و بەرئوبەر و سەرپەرشتیار بۆ كارى موسلمانان، الله تعالى فەرموویەتى: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفَىٰ صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ ۚ قَدْ بَيَّأْنَا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ}. [آل عمران/118].

واتە: (ئەى ئەوانەى باوەرتان ھىناو، بە كەسانىكى تر جگە لە خۆتان متمانە مەكەن و نەينى خۆتان لايان مەدركىنن، چونكە ئەوان كۆلنادهن لە دروستكردى تەنگانەو گىروگرفت و ناخۆشى بۆتان، ئاواتيان ئەوەيە دووچارى نازار و كيشە ببن، بەئاشكرا رق و كىنە لە دەم و دوياندا ديارە، ئەوەى لە سىنەياندا شار دويانەتەو زۆر گەورەترە لەوەى كە دەرىدەخەن، بىگومان نىمە نىشانەو بەلگەمان بۆ ديارى كردوون (تا دوست لە دوژمن جىابكەنەو)، ئەگەر عەقل و ژىرىتان بخەنەكار).

عبدالله بن احمد فەرموویەتى لە أبو موسى الاشعري - ئەو فەرموویەتى: "بە عمرى كورى خطابم وت رەزای خواى لىبىت: من نوسەرىكم ھەيە كە گاورە، عمر فەرمووى "چىت ھەيە؟، خوا كوشتارت بكات نایا گویت لە وتەى خوا نەبوو: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ ...} بۆچى بە موسلمانىكت نەسپارد، فەرمووى وتم: ئەى ئەمىرى ئىمانداران نوسىنەكەى بۆمن دىنەكەشى بۆ خۆى، عمر فەرمووى: والله رىزيان ناگرم مادام خواى تعالى ئىھانەى كردن، وە بەرزيان ناكەمەو لەكاتىكدا خوا سەرشۆرى كردن، "

وه ههر له عمره وه فهرموويه تي: "متمانه يان پينه كهن چونكه خودا به خيانه تكاري ناوبردوون، وه لئيان نزيك نه بنه وه له كاتيكا خودا فهرماني به دورخسته وه يان كردوه، وه ريزيان نه گرن له كاتيكا خودا ريزي لئنه گرتن".
 ([13177]) رواه البيهقي (127/10) (20910). قال ابن تيمية في ((اقتضاء الصراط المستقيم)) (184/1)، والألباني في ((إرواء الغليل)) (255/8): إسناده صحيح .

۵- به شداری کردنیان له جهژنه کانیان و یارمه تی دانیان بو به ریوه بردنیان و ناماده بوون و پیروزیایی لیکردنیان، وه وتهی الله: {وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ} به وه تهفسیرکراوه که له سیفاتی بنده کانی خودا نه وه یه به شداری یاد و بو نه ی کافران نابین .

۶- ناوانی منال و نه وه ی موصلمانان به ناوه کانیان .

۷- به بهزه یی بوون بهرامه بهریان و داوای لیخوشبوون بو یان که نه مهش خوای گه وره حهرامی کردوه، خوای گه وره ده فهرموویت: {مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ}، [التوبة/113].

واته: (بو پیغه مبهر و نه وانهی که باوه ریان هیناوه، رهوا نییه داوای لی خوشبوون بو موشریک و هاوه لگه ران بکه ن هه رچه نده نه وانه خزمی نزیکیش بن، داوای نه وه ی که بو یان روون بوته وه که به راستی نه وانه نیشته جیی دوزه خن (به هو ی بی دینی و تاوان و گونا هیانه وه)."

پرسی ههشتهم

یارمهتیدان و سه‌رخستنی بیباوه‌ران به‌سه‌ر موسلماناندا

له‌راستیدا له‌وانه‌یه له‌به‌شه‌کانی رابردوودا چهند جارێك باسی ئەم باسه‌مان کردبیت به‌لام به‌کورتی جا پشتیوان به‌الله به‌هۆی گرنگیه‌که‌ی و بلاوبونه‌وه‌ی ئەم بیروکه به‌تایبه‌ت له‌لایهن ئه‌وانه‌ی که لافی موسلمانیه‌تی لیده‌ده‌ن و هه‌ولنه‌ده‌ن ته‌ئویل و گومان دروست بکه‌ن به‌هۆی کوفر و هه‌نگه‌رانه‌وه‌که‌یان و بردنی به‌نده‌کانی خودا به‌ره‌و چالی ئاگری دۆزه‌خی هه‌تا هه‌تایی، لیره له‌به‌شیکی سه‌ربه‌خودا باسی ده‌که‌ین .

الله تعالی فرمویه‌تی: {بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا * الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْبَتُّعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا } . {النساء/138-139}.

واته: " ئە‌ه‌ی پێ‌غه‌مبه‌ر صلی الله علیه وسلم مژده به‌ دو‌ورووه‌کان بده که به‌راستی سزایه‌کی به‌ئیشیان بۆ ناماده‌ کراوه، ئە‌و دو‌ورووانه‌ی که بیباوه‌ره‌کان ده‌که‌نه پشتیوان و یارویاوه‌ری خۆیان له‌جیاتی ئیمانداران، ئایا ده‌یانه‌وێت عیززه‌ت و ده‌سه‌لات و سه‌ربه‌زیان لای ئە‌وان ده‌ست بکه‌وێت؟ (ئه‌وانه به‌هه‌له‌دا چوون) چونکه به‌راستی عیزه‌ت و بالاداستی و سه‌ربه‌زیی هه‌ر هه‌مووی بۆ خوايه .

الله تعالی فرمویه‌تی: {لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ} . [آل عمران/28].

واته: (نابیت ئیمانداران، کافران بکه‌نه پشت و په‌ناو یارو یاوه‌ری خۆیان له‌جیاتی ئیمانداران، ئە‌وه‌ی کاری و ابکات، ئە‌وکاره‌ی ده‌بیته‌هۆی ئە‌وه‌ی هه‌یچ په‌یوه‌ندیه‌کی ئیمانیی به‌خواوه نه‌مینیت).

شیخی موفه‌سیر امامی الطبري له‌ ته‌فسیری نایه‌تی: {لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ} ده‌فه‌رموویت واته: " نابی پرواداران بیباوه‌ران بگرن به‌دۆستی خۆیان له‌جیاتی پرواداران وه هه‌ر که‌سێک و ابکات ئیتر په‌یوه‌ستی له‌گه‌ل خوادا نامینی .

دهفهر مویت مانای نهوه نهوهیه که نهی ئیمانداران کافران مهکن به پشتیوان و سهریان بخن، وه دوستایهتیتان بویان ههبت لهسهر دینهکهیان و سهریان بخن بهسهر موسلمانان لهغهیری ئیمانداران و کهموکوریهکانی موسلمانانیا لائشکرا بکن جونکه ههر کهسیک نهو کاره بکات نهوا هیچ پهیوهندیهکی لهگهل خوادا نهماوه واتا: به دنئیاییهوه بهری بووه لهخوا وه خواش بهرییه نهو بهههنگهرا نهوهی لهدینهکهی خوا و چونی بو ناو کوفر ". [تفسیر الطبری].

شیخ محمد بن عبدالوهاب دهفهر مویت: ههلهوه شینهروهوهی ههشتهم: سهرخستنی بیباوهران بهسهر موسلمانان بهلگهش وتهی الله یه، الله تعالی فهرموویهتی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَرَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ}. [المائدة/51].
واته: (نهی نهوانهی باوهرتان یناوه جوولهکه و گاور مهکن به پشتیوان و خوشهویستی خوتان نهوانه ههندیکیان دوستی یهکترن، نهوهتان نهوان بکات به پشتیوان و دوست نهوه بهراستی نهو کهسه لهوانه بیگومان خوا رینموونی گهلی ستهمکاران ناکات). [الدرر السنیه 92/10].

وه نهه ههلهوه شینهروهوانهی ئیمان به یهکدهنگی ههموو زانایان وموسلمانانی لهسهره .
بویه دهبی موسلمان ترسی خوای لهدلدا بیت و ههرگیز ههنگاویک نهنیت له خوشویستی کافران و یاخود سهرخستیان بهسهر موسلمانان تاوهک ئیمانی سهلامهت بیت و نهبیته هوکاریک بو ههنگهرا نهوهی خوای گهوره بمان پاریزیت .

ابن عباس له تهفسیری نهه نایهتهدا دهفهر مویت: (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ): هو مشرك لأن من رضي بالمشرك فهو مشرك . " (تفسیر القرطبی ج8ص94)
واته: " نهو کهسه موشریکه، چونکه نهوهی رازی بیت به شیرک نهوا موشریکه " .

له ابن سيرينهوه له عبد الله بن عتبةوه فهرموويهتي: (ليتق أحدكم أن يكون يهوديا أو نصرانيا وهو لا يشعر قال: فظنناه يريد هذه الآية: { يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى أولياء } [تفسير ابن كثير 94/2] واته: " با ههر كهسيك له نيوه بترسييت لهوهي ببيتته جولتهكه ياخود گاور و ههستييشي پينهكات، فهرمووي: گومانم برد كه مهبهستي نهم نايهتهيه: { يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى أولياء }".

قرطبي لهتهفسيرهكهيدا دهفهرموويت: نهم باسه دوو بابته لهخو دهگرييت: يهكهه: " نايهتي: ((الْيَهُودَ وَالنَّصْرَىٰ أَوْلِيَاءَ)).

بهنگهيه بو پرانهوهي خوشهويستي و دوستايهتي لهگهل موشريكان، وه وتراوه لهگهل دوورووهكايهتي كه دوستايهتي موشريكانيان دهکرد و نهنييهكايي موسلمانانان لا ناشكرا دهکردن، وه وتراوه دابهزيوه بهسهر ابي لبابة له عكرمهوه له سودهيهوه فهرموويهتي: نهم نايهته بهسهر رووداوهكهي جهنگي ئوحد دابهزي تاوهك كوومهلهيهك له موسلمانان و ايان ليهاات دوستايهتي گاور و جولتهكهكان بكهن و بچنه بهرهيانهوه، وه وتراوه دابهزيوه بهسهر - عبادة بن الصامت و عبد الله بن ابي بن سلول-، عبادهي كوري صامت خوي بهري كرد له هاوپهيمانيهتي و دوستايهتي جولتهكهكان، بهلام عبدالله ي كوري ئوبهيي سهلول بهردهوام بوو له موالات و هاوپهيمانيهتهكهي لهگهل جولتهكهكان، وتي: دهترسم بارودوخ بگورييت و جولتهكهكان سهركهون!!"

دووهه: " نايهتي: ((وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ))

واته: " سهريان دهخات بهسهر موسلمانان نهوا لهوانه بهم كارهي، خوا گهوره رووني كردوتهوه كه حوكمهكهي حوكمي نهوانه، نهمهش ريگره له جيگيركردني ميرات له موسلمانهوه بو ههنگهراوه، نهوهيشي كه موالاتياني كرد عبدالله ي كوري ئوبهيي سهلول بوو، وه نهم حوكمه ماوه تا رورتي دوايي له پچراندني موالات و دوستايهتي بويان، وه وتراوه كه واته: {بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ} واته: "لهسهركهوتن سهرخستنياندا، {وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ}، مهرج و وهلامهكهيهتي، واته: " سهرپيچي خوا و پينغهمبهرهكهيان كرد وهك چون نهوان سهرپيچيان كرد

به‌دژایه‌تی کردنیان، وه واجبه دژایه‌تی نهو کهسه وهك چۆن واجبه دژایه‌تی کردنی کافران، وه ناگری دۆزه‌خ واجب بووه بۆی وهك چۆن بۆ کافران واجب بووه، چونکه بووه‌ته یه‌کێک له‌وان". و ته‌که‌ی کۆتایی پێهات".

هه‌روه‌ها ابن جریر الطبری له‌دوای باس کردنی هۆکاره‌کانی دابه‌زینی نهم ئایه‌ته‌ له‌ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌فه‌رموویت: "نه‌وه‌ی دروسته‌ لای ئیمه‌ نه‌وه‌یه‌ که‌خوای گه‌وره‌ ریگری کردووه‌ له‌دۆستایه‌تی و خوشویستی گاور و جوله‌که‌کان و کردنیان به‌دۆست و سه‌رخه‌ر به‌سه‌ر نه‌ه‌لی ئیمان و خوا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی صلی الله علیه وسلم، وه حوکمی داوه‌ به‌وه‌ی نه‌وه‌ی بیکانکات به‌دۆست و پشتیوان و سه‌رخه‌ر له‌غیری خوا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ئیمانداران نه‌وا حوکمی وهك حوکمی نه‌وانه‌، له‌سه‌ر خستن و دژایه‌تی خودا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ئیمانداران، وه خوا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی صلی الله علیه وسلم و ئیمانداران له‌و به‌ریئن، وه له‌باره‌ی فه‌رمایشتی: {بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ}، واتای نه‌وه‌یه‌ که‌ گاور و جوله‌که‌کان هه‌ر به‌شیکیان سه‌رخه‌ری به‌شیکێ تریان له‌دژایه‌تی ئیمانداران، بۆیه‌ ئیوه‌ش ببن به‌سه‌رخه‌ر و پشتیوانی یه‌کتر، وه بجه‌نگ به‌رامبه‌ریان وهك چۆن نه‌وان به‌رامبه‌رتان ده‌جه‌نگن، وه نه‌وان دۆست و پشتیوانی یه‌کترن، بۆیه‌ نه‌وه‌ی دۆستایه‌تیان بکات و سه‌ریان بخات به‌سه‌ر ئیمانداران نه‌وه‌ له‌وانه‌". و ته‌که‌ی کۆتایی پێهات ره‌حمه‌تی خوای ئیبت.

هه‌روه‌ها ابن عطیه‌ له‌ ته‌فسیری نه‌و ئایه‌تی خوا ده‌فه‌رموویت: واتا: دۆستایه‌تی و پشتیوانی کرد و شوینیان کهوت له‌ کار و کردووه‌کان و نامرازه‌کانیان .
[[تفسیر ابن عطیه‌]] (152/8).

هه‌روه‌ها بیضاوی له‌ ته‌فسیری نهم ئایه‌ته‌ ده‌فه‌رموویت: واتا: هه‌ر که‌سێک له‌ئیوه‌ دۆستایه‌تی و پشتیوانیان بکات نه‌وا له‌کۆمه‌له‌ی نه‌وانه‌ نهمه‌ش هه‌ره‌شه‌ و توندیه‌ له‌ واجبیتی دوورکه‌وته‌وه‌ ئینان . [[تفسیر البیضاوی]] (279/1).

هه‌روه‌ها ابن حزم له‌ "المحلی" (35/11)، یه‌که‌ده‌نگی نه‌قل ده‌کات و ده‌فه‌رموویت: "دروسته‌ له‌قه‌ولی الله تعالی" هه‌ر که‌سێک دۆستایه‌تی و پشت بپستیت

بهوان نهوا لهوانه" قهولهكهى خوا بریتیه له رووکهش دوستایتی و پشتیوانیان بکات (بهبی اعتقاد) کافره لهکومهلهی کافرانه نهمهش ههقیکه کهدوو موسلمان راجیایان نییه لهسهری".

ههروهها ابن القیم له أحكام أهل الذمة " (67/1) دهفرموویت: "خوای گهوره بریار و حوکمیدا هیچ حوکیکیش لههی نهو چاکتر نیی که ههکهسینک دوستایهتی و پشت ببهستیت به گاور و جولهکهکان نهوا لهوانه {وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ} جا دوستایان لهوانن به نهسی روونی قورئان حوکمی نهوانیان ههیه".

وه دهبرارهی فهرمایشتی خوا: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصْرَىٰ أَوْلِيَاءَ} تاوهکو {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَهُرْمُوويهتی: "جا نهوانهی باسکراون له نایهتی سهرخستتی گاور و جولهکهکان هه نهوانهه که باسکراون له نایهتی الردة، زانراوه که نهمه ههموو سهردهمهکانی نهم نومهته دهگریتهوه، جا که خوا ریگریکرد لهدوستایهتی و سهرخستتی گاور جولهکهکان، وه حوکمی نهوانهی وهک کافران ژمارد، وه بهههمان شیوه له نایهتهکی تریش فهرمویهتی نهوهی دوستایهتیان بکات و سهریان خات بهسهر نیمانداران نهوا ههگهراوهیه لهدین و بههگهراوهیهان هیچ زهرهریک لهخوا ناکهویت، بهلکو گهلانیک نیشهجی نهکات که خوشیانی نهویت و نهمانیش خویان خوشدهویت، وه دوستایهتی نیمانداران دهکهن سهریان دهخهه و جهاد دهکهه و لهلومهی هیچ لومهکاریک ناترسن". [مجموع الفتاوى 300/18].

وه لهمجموع الفتاوى 192/28-193، هاتووه: "خوای گهوره روونی کردوتهوه که سهرخستتیان و کردنیان بهدوست لهغهیری نیمانداران نهفی نیمان دهکات بهتهواوی وهک فهرموویهتی: {بَشْرِ الْمُنَافِقِينَ بَانَ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا *الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ}، {النساء/138-139}.

واته: (نهی پیغهمبههه صلی الله علیه وسلم مژده بهدوو رووهکان بده که بهراستی سزایهکی بهنیشیان بو ناماده کراوه، نهو دوو رووانهی که بی باوهرهکان دهکهنه پشتیوان و یارویاوهری خویان لهجیاتی نیمانداران)، وه فهرموویهتی: {إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبُرِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ ۗ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ *ذَلِكَ

بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِسْرَارَهُمْ}. [محمد/25/26].

واته: (بهراستی نهوانه‌ی پاشگهز بوونهوه و بهرهو دوا گهپرانهوه، دواى نهوهى
رینگه‌ی هیدایهت و ئیمانیان بو دهرکهوتبوو، نهوانه شهیتان بهفیل و تهلکه
تهمداری کرد بوون، بههيوای تهمهن دريژى و خوشگوزهرانش فریوی
دابوون، نهو زال بوونی شهیتانه بههوی نهوهوه بوو که بهراستی دووروهکان
دهیانوت بهوانه‌ی که داخ لهدل بوون بهرامبهر نهوهى خوا دایبهزاندووه
که قورئانه: ئیمه لهمه‌ودوا لههه‌ندیك هه‌لوئیسندا بهقسه‌تان ده‌کهن، خوایش خوی
چاک ناگاداره لهو نهینی و پیلانانه‌ی که ده‌پشارنهوه"، جا خواى گهوره روونی
کردوتهوه که دوستایه‌تی و خوشه‌ویستی و سه‌رخستی کافران هۆکاریك بوو بو
هه‌لگه‌رانهویان، بویه لهسوره‌تی المائدة باسی کومه‌له‌ی مورته‌دانی کردووه وهك
فه‌رموویه‌تی: {وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ}. [وته‌کانی کوتایی پیهات].

ابن تیمیه رحمه‌تی خواى لیبیت باسی حوکمی نهوانه‌مان بو ده‌کات که چوونه‌ته
نیو جهیشی ته‌تار و بونه‌ته سه‌ربازیان: ابن تیمیه ده‌فه‌رموئیت: "هه‌ر که‌سیك
بازبدات بو ناو جهیشی ته‌تار کوشتی هه‌قتره له زوربه‌ی ته‌تاره‌کان چونکه
ته‌تاره‌کان زورلیکه‌ر و غیرى زور لیکه‌ریان تیایه، وه له سونه‌تدا جیگیر بووه
که سزای مرتهد زور گه‌وره‌تره له سزای کافری نه‌سلی له زور رووه‌وه".
[مجموع الفتاوى (28/534 و 28/531، 530)].

هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی: "هه‌ر که‌سیك بازبدات بو ناو جهیشی ته‌تار و بچيته ناویان
له نه‌میری عه‌سکه‌ر و له‌غه‌یری نهوانیش نه‌وا حوکمی وهك حوکمی نهوانه و
هه‌لگه‌رانهویان تیایه له شه‌ریعه‌تی ئیسلام به‌قه‌ده‌ر نهوهى هه‌لگه‌راوه‌ته‌وه له
شه‌ریعه‌ته‌کانی ئیسلام". [مجموع الفتاوى (28/530)].

وه شیخ محمد بن عبدالوهاب ده‌فه‌رموئیت: "به‌لگه له‌سه‌ر هه‌لگه‌رانهوه‌ی
موسلمان که هاوبه‌شی بو خوا پریار بدات و له‌گه‌ل موشریکان بیت له‌دژی
موسلمانان زور له‌وه زیاتر که باسی بکه‌ین له وته‌ی خواى گه‌وره و و
پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و نه‌هلی زانست و دین". [الرسائل الشخصية ص 272].

وه شيخ دهر باره ی نهوانه ی دژایه تیان نه کرد و کافرانیان سهر نه خست به سهریان دهر موویت: "جوړی چوارهم: ههر که سیک شیرکی نه انجام نه دا و کافرانی سهر نه نه خست به سهر موسلمان، به لام خه لکی نه م و لاته به ناشکرا دژایه تی ته وحید، و کومه لانی شیرک شهر دژیان ده کهن، عوزر ده کوشی نه وه یه که نشتیمانه که ی جیبیلیت ناخوشه لای، وه شهر دژی نه هلی ته وحید ده کات له گه ل خه لکی نه و لاته ده کات به گیان و مال و سامانی نا نه مه شیان کوفره، چونکه نه گهر فهرمانی پی بکهن که تهرک کردنی رورژووی رهمه زان که ناشتوانیت بیکات نیلا به جیهیشتنی نشتیمانه که ی نه بیت نه و ده یکرد، وه نه گهر فهرمانی پی بکهن به هاوسه رگیری له گه ل خیزانی باوکی نه و ناتوانیت به قسه یان نه کات نیلا به هجرکردن نه و نشتیمانه وه نه بیت". [مجموعه الرسائل والمسائل النجدية 301/4]

وه شيخ سليمان بن عبدالله دهر موویت: "جا نه گهر جوړی موالاته که نه وه بیت که له گه لیان بژیت وه له گه لیان دهر چیت بو جهنگ دژی موسلمانان نه مه یان کوفره و هه لگه رانه وه یه له دین وه که الله تعالی فهر موویه تی: {وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ}. [الدرر السنیه 159/8].

وه دهر موویت: "الله تعالی نه هی کردوه که یه هود و نه صارا بکریته دوست، وه خودا هه والی پی داوین که ههر کهس له موسلمانان لایه نگیریان بکات نه و نه ویش نه وانه، نا نه مه یه حوکمی که سیک لایه نگیری کافران بکات له مه جوس و بت په رستان نه و نه ویش ده بیته یه کیک نه وان ...

جا نه گهر که سیک هات ده مه ده م بکات له سهر نه و قه بر په رستانه بلیت هاوارکردن له مردووان شیرک نییه وه نه وانه ی واده کهن موشریک نین نه و حوکمه که ی روون بوته وه وه کوفر و مله وریه که ی دهر که وتوه". [الدلائل فی حکم مولاة أهل الإشرک]

هه روه ها دهر موویت: "جا نه گهر که سیک په یمانی به نه ینی له گه ل موشریکان به سستیت و له گه لیان بیت و سهریان بیخیت و له گه لیان دهر چیت، دووروی و کوفر بیت نه گهر به دروش بیت، نه ی چی دهر باره ی که سیک پشتیوانیان بیت به راستگویی، وه پیشیان خست و چوه ژیر گویرایه لیان، وه بانگه وازی بو نه مه

کرد، وه سه‌ریانی خست و ملکه‌چیان بوو، وه له کۆمه‌له‌ی ئەوان بوو وه ملکه‌چیان بوو وه پشتیوانیانی کرد به مأل و سامان و به‌قسه و رای خۆی؟؟ له‌کاتی‌کدا که دوو‌پرووه‌کان ئەمه‌یان نه‌کردوووه، ئیلا به‌هۆی ترسان نه‌بیت که توشی به‌لاو ناخۆشی رۆژگار بین هه‌روه‌ک الله تعالی فەرموویه‌تی: " ده‌بینی ئەوانه‌ی که دلیان نه‌خۆشی (دوو‌پرووی) تیایه‌ پیش‌برکی ئەکه‌ن له‌دۆستایه‌تی ئەو (گا‌ورو و‌جوله‌کانه) دا ئەلین ئەترسین که نه‌خۆشی رۆژگار دوچارمان بێت ". [الدلائل في حکم مولاة أهل الإشرāk].

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموویت: "خودا هه‌والی داوه که ئەگه‌ر ئیمانداران گوێرایه‌لی ده‌ربهرن بۆ کافران ئەوا به‌ ته‌ئکید هه‌لیان ئەگه‌رنه‌وه له ئیسلام، چونکه ئەوان به‌بێ کوفر رازی نابن له ئیمانداران، وه خوداش هه‌والی داوه هه‌رکەس گوێرایه‌لیان بکات ئەوا له دۆراوان ئەبن له دونیا و قیامه‌تیش، وه هیچ کات خودا مۆله‌تی نه‌داوه له‌ترسێشدا هاوده‌نگی کافران بکه‌یت و په‌سه‌ندیان بکه‌ی، وه ئا ئەمه‌ حالی واقعه کافران به‌ په‌سه‌ندکردنیشیان رازی نابن به‌ئکو ده‌بی شایه‌تی بده‌ی که کافران له‌سه‌ر هه‌قن، وه دۆژمنایه‌تی و کینه‌ش ده‌ربهری له‌ دژی موسلمانان ". [الدلائل في حکم مولاة أهل الإشرāk].

وه شیخ عبداللطیف بن عبدالرحمان بن حسن بن محمد بن عبدالوهاب ده‌فه‌رموویت: " هه‌ر که‌سێک ملی خۆی که‌چ بکات و گوێرایه‌لی بۆ کافران ده‌ربهریت و لایه‌نگری بۆیان ناشکرا بکات، ئەوا ئەو که‌سه جه‌نگی له‌دژی خوا و پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه وسلم راگه‌یاندوووه، وه هه‌لگه‌راوه‌ته‌وه له ئیسلام وه جه‌نگان و دژایه‌تی دژی ئەوانه واجبه، وه سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست ناهینن ته‌نها به‌خوداکه‌تان نه‌بیت، وه ازبه‌ینن له‌پشت به‌ستن و یارمه‌تی کافران به‌ هه‌موو شیوه‌یه‌ک ". [لدرر السنیه 22/8].

وه شیخ حمد بن عتیق النجدی ده‌فه‌رموویت : " سه‌رخستنی موشریکان به‌سه‌ر موسلمانان و ناشکراکردنی عه‌یب و که‌موکورتی موسلمانان، یاخود به‌رگری کردن لێیان به‌ زوبان، یاخود رازی بوون به‌وه‌ی که موشریکان له‌سه‌رین، ئەمانه

هه مووی کوفرن لهو کهسهی که لئیوهه دهردهچیت، جگه له زورلیکردن (اکراه) نه بییت نهوا هه لگهراوهیه له دین، نه گهر له گهل نهوه شدا رقی له کافران بیتهوه و موسلمانانیشی خوش بویت". [(الدفاع عن أهل السنة والاتباع ص 32)].

وه هه ندی له زانایانی نهجد فهرموویانه: "به لام بابتهی سنیهم: که جهاد واجب دهکات له دزی نهوهی لهو سیفاتهی تیا بییت بریتیه له سه رخسینی موشریکان به سهر موسلمانان، وه یارمهتی دانیان به کردار یاخود به زوبان یاخود به دل یاخود سهروهت و سامان نهوه کوفریکه له نیسلامی دهباته دهر، جا هه که سیک یارمهتی موشریکان بدات به سهر موسلمانان یاخود سهروهت و سامانه کهی بخاته پیش موشریکان بو لیدانی موسلمانان به بی زورلیکردن (اکراه) نهوا کافر ده بییت بهم کارانهی". [الدرر السنیه 292/9].

جا سهیری نهه دینه و نهه هه که بکهن له گهل نهوهی خه لکی له نیستادا له سهرین له یارمهتی دانی موشریکان و سهر خستیان به گیان و سامان مال و هیناتیان بو ریزی موسلمانان و یه کسان کردنیان .

والله المستعان و علیه التکلان.

کهواته نهوهی جیگای تیه گه شتنه لهه باسه دا موافقه کردنی موشریکان و سهر خستیان به سهر موسلمانان سی حالتهی ههیه:

حالهتی یه کهم: که له زاهیردا و له دلیدا رازیبونیان بو دهر بریت، ملکچیان بییت له زاهیردا و له دلیشیدا مهیل و خوشه ویستی بو یان هه بییت، نه مه یان کافره دهر چووه له دین، نه گهر زورلیکراو بییت یاخود نا نه مهش لهو جو ره کسانهیه خوا دهر باره یان فهرموویتهی: {مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ اِيْمَانِهِ اِلَّا مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيْمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللّٰهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ}.

[النحل/106].

واته: (نهو کهسهی بیباوهر بی به خوا له پاشان باوهر هینانی مه گهر که سیک زوری لیکرا بییت و دلیشی دامه زراو بییت به باوهر به لام که سیک دلی بکاتهوه بو بیباوهر بوون به راستی نهوانه تورهی خوا له سهریانه و سزایه کی زور به نیشیان بو ههیه).

حالهتی دووهم: که رازیوونی بۆیان هه‌بیت و مه‌یلی بۆیان هه‌بیت له‌ئیدا له‌گه‌ل مخالفه‌کردنی بۆیان له‌زاهیردا ئەمه‌شیان کافره به‌لام نه‌گهر کاری به‌ئیسلاام کرد له‌زاهیردا ئەوا مال و خوینه‌که‌ی پارێزراوه ئەمه‌شیان مونا‌فیکه .

حالهتی سێیه‌م: رازیوونیان بۆ ده‌رپریت له‌زاهیردا له‌گه‌ل مخالفه‌کردنی بۆیان له‌ئیدا ئەمیش دوو شیوه‌یه:

شیوه‌ی یه‌که‌م: ئەو کاره بکات به‌هۆی له‌ژێر ده‌سه‌لاتیان دا‌بیت و ئیبه‌ده‌ن و ده‌ستگیربکری‌ت و بکه‌وێته ژێر ده‌ستیان و هه‌ره‌شه‌ی کوشتنی لێ بکه‌ن و پێی بلێن: یان ئەوه‌تا موافقه‌مان ده‌که‌یت و ملکه‌چیمان بۆ ده‌رده‌پریت یان ئەوه‌تا ده‌تکوژین... لهم حاله‌ته‌دا رێگه‌ی پێدراوه که‌موافقه‌یان بکات له‌زاهیردا به‌لام دلی پریت له‌ئیمان و دژی ئەم کوفره بیت، هه‌روه‌کو ئەوه‌ی به‌سه‌ر عماری کوری یاسر هات کاتیک الله تعالی ئەو نایه‌ته‌ی دا‌به‌زان‌د: {مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ} .[النحل/106].

واته: " ئەو که‌سه‌ی بێباوه‌ر بێ به‌خوا له‌پاشان باوه‌ر هینانی مه‌گهر که‌سێک زۆری لێ کرا بیت و دلێشی دامه‌زراو بیت به‌باوه‌ر یاخود وه‌ک نایه‌تی: {إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاتَهُ} .[آل عمران/28]. مه‌گهر بۆ خو‌پاراستنتان بیت لێ یان "

شیوه‌ی دووهم: رازیوونیان بۆ ده‌رپریت له‌زاهیردا له‌گه‌ل مخالفه‌کردنیان له‌ئیدا ئەمیش له‌ژێر ده‌سه‌لاتیاندا نییه به‌لکو به‌هۆی ته‌ماعی دونیا و سه‌روه‌ت و ده‌سه‌لات یاخود ترسان له‌و سامانه‌که‌ی له‌و حاله‌ته‌دا ئەو که‌سه هه‌نگه‌راوه‌یه و مخالفه‌کردنی بۆیان ده‌ئیدا هه‌چ سو‌دی بۆی نییه ئەمیش له‌و که‌سانه‌یه که‌ الله تعالی ده‌ر‌باره‌یان فه‌رموویه‌تی: {ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَىٰ آلِٰٓءِٰخِرَةٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ} .[النحل/107].

واته: " ئەم (هه‌ره‌شه‌یه) له‌به‌ر ئەوه‌یه به‌راستی ئەوانه ژیا‌نی دنیا یان لا خو‌شه‌ویستر بوو له‌ژیا‌نی رۆژی دوایی وه‌ به‌راستی خوا رینموونی که‌سانی بێ باوه‌ر ناکات .

پیغمبر صلی الله علیه وسلم که ده فہرموویت: (بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلَمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا). [رواه مسلم].

واته: " پہلہ بکہن لہ نہجامدانی کردہ وہی چاکہ پیش نہ وہی چند فیتنہیہک رووبات کہ وہکو بہشیکی تاریک وایہ لہ شہودا (واته: فیتنہکان زور نالوزن و چاکہ و خراپہ تیتدا روون نییہ)، بہہوی نهم فیتنہانہ پیای و اہیہ بہیانی دہکاتہوہ ئیماندارہ، بو ئیوارہ کافر بوہ، یاخود ئیوارہ دہکاتہوہ ئیماندارہ بو بہیانی کافر بوہ، نهمش بہہوی نہ وہی دینہکہی بہ شتیک لہ دونیا دہفروشیت و دہگوریتہوہ " .

روونکردنہوہیہکی پیویست:

بہلام سہبارہت بہ پشتبہستن و یارمہتی وەرگرتن لہکافران لہدژی کافران نہوا زانیان راجیایان ہہبوہ لہمہدا لہسہر دوو راوبوچوون:

رای یہکہم: ریگریکردن و نہہی کردن لی نهمیش پشتیان بہچہند بہلگہیہک بہستوہ، لہوانہ لہ دایکی دایکی ئیمانداران فہرموویہتی: پیغمبر صلی الله علیه وسلم پیش جہنگی بہدر دہرچوو، پیایک گہیشت بہپیغمبر صلی الله علیه وسلم نہوترا بہہیز و رزگارکەر، ہاوہلانی پیغمبر صلی الله علیه وسلم خوا دلخوش بوون کاتیک بینیان، کاتیک کہ گہیشت بہپیغمبر صلی الله علیه وسلم خوا پیی گوت: ہاتووم تا وەک لہگہلت شہربکہم دژیان پیغمبر صلی الله علیه وسلم: (تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ . قَالَ لَا قَالَ « فَارْجِعْ فَلَنْ أَسْتَعِينَ بِمُشْرِكٍ » . قَالَتْ ثُمَّ مَضَى حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالشَّجَرَةِ أَدْرَكَهُ الرَّجُلُ فَقَالَ لَهُ كَمَا قَالَ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَمَا قَالَ أَوَّلَ مَرَّةٍ قَالَ « فَارْجِعْ فَلَنْ أَسْتَعِينَ بِمُشْرِكٍ » . قَالَ ثُمَّ رَجَعَ فَأَدْرَكَهُ بِالْبَيْدَاءِ فَقَالَ لَهُ كَمَا قَالَ أَوَّلَ مَرَّةٍ « تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ » . قَالَ نَعَمْ . فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَاَنْطَلِقْ) . [رواه مسلم (1817)]

واته: " نایا پروا بہخوا و پیغمبرہکہی دہہینی؟، گوتی: نہخیر، پیغمبر صلی الله علیه وسلم فہرمووی: " کہواتہ بگہریوہ من پشت بہ موشریک نابہستم"، دوا بہدوامان ہات تاوہک ژیر دارہکہ، جاریکی تر لہویا پیمان گہشتہوہ

پيغهمبهرى خوا وهك جارى يهكهمى پي فهرموو: "بگهريوه من پشت به موشريك نابهستم"، دواتر جاريكى تر له چولهوانى گهيشت به پيغهمبهرى خوا و وهك جارى يهكهمى پي فهرموو: "ايا بروا به خوا و پيغهمبهرهكهى دههينيت"؟ گوتى: بهلى، پيغهمبهرى خوا فهرمووى صلى الله عليه وسلم: كهواته پيشكهوه".

لهوانهش فهرموودهى ابي حميد الساعدي فهرموويهتى: (خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم، حتى إذا خلف ثنية الوداع، إذا كتيبة، قال: (من هؤلاء)؟ قالوا بنو قينقاع، وهو رهط عبد الله بن سلام، قال: (وأسلموا)؟ قالوا: لا بل هم على دينهم، قال: (قل لهم فليرجعوا فإننا لا نستعين بالمشركين) [رواه الحاكم في المستدرک وقال صحيح الاسناد ولم يخرجاه، (2564)]

واته: "پيغهمبهرى خوا بهريكهوت بو جهنگ، كاتيك له پشت چياى مائناوايى بوو (شوينيكه لهمهدينه) سوپايهك دهركهوت پيغهمبهرى خوا فهرمووى: "ئهوانه كين"؟، گوتيان: بنه مالهى قهينقاعن كه نزيكانى عبدالله ي كورى سلام بوون، پيغهمبهرى خوا فهرمووى: "ايا موسلمان بوونه"؟، گوتيان: نهخير بهلكو لهسهر دينى خويان ماون، پيغهمبهرى خوا فهرمووى: "پييان بلى با بگهرينهوه نيمه پشت به موشريكان نابهستين".

راى دووهم: به دروست دانانى، كه نهمهشيان شافعى و ههنديكى تريان بوى چوون و پشتيان بهچهند فهرموودهيهك بهستوو لهوانهش پشت بهستنى پيغهمبهرى خوا به صفيان ي كورى نومهييه، كه نهمهشيان وتهى يهكلاييكهروهه نهوهيه كه پيغهمبهرى خوا پشتى به صفوانى كورى نومهييه نهبهستوو بهلكو پشتى به شمشير نهبرهكانى (درع) كردوو صفوان كردوو، با سهيريكى سيرهكه بكهين و لى تيبگهين، له كتيبى سيرهى پيغهمبهرى خوا هاتوو كتيبى محمد رسول الله دانهرى محمد رضا دا له لاپهريه (317) هاتوو كه: (كان من أشد الناس عداوة وأذية لرسول الله والمسلمين، فأهدر رسول الله دمه فاختلفى وأراد أن يلقي نفسه في البحر، فجاء ابن عمه عمير بن وهب الجمحي رضي الله عنه وقال: يا نبي الله إن صفوان سيد قومه وقد هرب ليقتد نفسه في البحر فأمنه فإنك أمّنت الأحمر والأسود، فقال رسول الله: «أدرك ابن عمك فهو آمن»، فقال: أعطني آية

يُعرف بها أمانك فإني قد طلبت منه العود فقال لا أعود معك إلا أن تأتيني بعلامة أعرفها فأعطاه عمامته التي دخل بها مكة فلحقه بها وهو يريد أن يركب البحر فقال له صفوان: اغرب عني لا تكلمني، فقال: أي صفوان فذاك أبي وأمي جئتك من عند أفضل الناس وأبرّ الناس وأحلم الناس وخير الناس وهو ابن عمك عزه عزك وشرفه شرفك وملكه ملكك، قال: إني أخافه على نفسي، قال: هو أحلم من ذلك وأكرم وأراه العمامة التي جاء بها فرجع معه حتى وقف على رسول الله فقال: إن هذا يزعم أنك أمنتني، قال: «صدق»، فقال: أمهلني بالخيار شهرين، فقال «أنت بالخيار أربعة أشهر»، ولما أراد الخروج إلى حرب هوازن استقرض منه أربعين ألف درهم، وطلب منه دروعا كانت عنده، فقال: أغصبا يا محمد؟ قال: «لا ولكن عارية مرجوحة أو مضمونة»، ثم خرج مع النبي حين خرج لحرب هوازن وهو على شركه فلما قسم رسول الله غنائم هوازن بحنين أعطاه مائة من الإبل ثم مائة ثم مائة ثم رآه يرمق شعبا مملوءا نعما وشاء، فقال له «يعجبك هذا؟» قال: نعم، قال: «هو لك وما فيه»، فقبض صفوان ما في الشعب وقال: إن الملوك لا تطيب نفوسها بمثل هذا، ما طابت نفس أحد قط بمثل هذا إلا نبي، أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا رسول الله فأسلم وحسن إسلامه، وترك المدة التي كان طلبها).

واته: " صوفياني كوري ئومهيبه يهكيك بوو له توندترين نهو كهسانی كه دژايهتي پیغهمبهری خواي دهکرد صلى الله عليه وسلم و نازاری نهاد، پیغهمبهری خواي خوينی حال کرد له کاتي فتهکردنی مهککه، صفوان رايکرد و دهيويست خوی بخاته ناو دهریاوه بوویه عومهیری کوری وههبی جمعی ناموزای هات بو لای پیغهمبهری خوا و گوئی: نهی پیغهمبهری خوا صلى الله عليه وسلم صفوات گهوره ی هوزه کهیهتی و رایکردووہ تاوهك خوی بخاته نیو دهریاوه بوویه ئەمانی پی بدہ تو ئەمانت داوه به سور و رهش، پیغهمبهری خوا صلى الله عليه وسلم فهرمووی: به ناموزاکهت بلی که ئیتر له ئەمانه، گوئی: نیشانهیهکم پی بدہ تاوهك بزانیت که له ئەمانه، چونکه من داواي گهرا نهوهم لئی کرد وتی ناگهریمهوه تاوهك نیشانهیهکم بو نههینیت بهوه بیزانم که له ئەمانم، پیغهمبهری خوا صلى الله عليه وسلم مهندیلهکهی سهری خوی پیی دا که پیی هاته ناو مهککه، بوویه بهدوایدا چوو

لهكاتيگ دهيوست بهدريادا تيپهريت، صفوان پي گوت: لاچوو لام و قسم لهگهل مهكه، گوتي: نهى صفوان دايك و باوكم فيدات بي، لاي كهسيكهوه هاتووم له چاكترينى مروفهكان و نهرمونيانترينان كه نهويش كوري مامهته، سهربهري سهربهري تويه و شهرهفي شهرهفي تويه و دهسهلاتي دهسهلاتي تويه، گوتي: من لتي نهترسم لهنهفسي خوم، گوتي: نهو زور نهرمونيان و بهريزتره لهوه و مهنديهلهكهه پيغهمبهرى خواى صلى الله عليه وسلم نيشاندا و گهرايهوه لهگهلى تاوهك لهبهردم پيغهمبهرى خوا وهستا و گوتي: نهوه دهليت كه تو نهمانت بهمن داوه، پيغهمبهرى صلى الله عليه وسلم فهرمووى: راستى وتووه، گوتي: ههلبزاردهى دوو مانگم پي بده، پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم فهرمووى: ههلبزاردهى چوار مانگ بو تو، وه پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم دهچوو بو جهنگان دژى گهلى هوزان، پيغهمبهرى خوا چل هزار دهرهمى لى بهقهرز وهرگرت و داواى شمشير نهپرهكانى كرد كه صفوان ههى بوو، گوتي: نايا بههيز ليمي وهردهگريت نهى محمد، پيغهمبهرى صلى الله عليه وسلم فهرمووى: نهخير بهلكو بهقهرز، دواتر لهگهل پيغهمبهرى خوا بهريكهوت بو جهنگى گهلى هوزان، كه نهو ههر لهسهر شيركهكهه مابويهوه، كاتيگ پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم دهسكهوتهكانى جهنگى هوزانى دابهشكرد سهد حوشترى پيدا داواى سهد داواى سهد، دواتر دوليكي نيشاندا لهنيوان دوو چيا كه پربوو لهدهسكهوت پي فهرموو: نايا نهمهت بهدله؟، گوتي بهلى، پيغهمبهرى صلى الله عليه وسلم فهرمووى: نهوه بو تويه و نهوهشى كه تيايدايه، بويه صفوان دهسكهوتهكهه وهرگرت و گوتي: بهراستى پاشاكان نهفسيان جاك نابيت بهشتيكي وا، ههرگيز نهفسي هيج كهسيك چاكنهبووه ئيلا پيغهمبهرى خوا نهبيت شايهدى دهدهم بهوهى هيج خوايهك شايهتهى پهستن نيه جگه له الله، شايهدى نهدهم كه محمد نيردراو و پهيامبهرى خوايه، موسلمان بوو ئيسلاميكي چاكي لهخويدا جيگيركرد و دهسبهردارى نهو ماويه بوو كه داواى كردبوو."

بويه لهداواى نهو روونكردنهويه بومان دهردهكهويت كه پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم پشتى به صفوان نهبهستوو وهك نامادهبوون لهشهر بهلكو به

سامان و شمشیر نهبره کانی بووه، وه سهبار هت بهبه شدار بوونی صفوان له شه ره که له سه ره داوای پیغه مبهری خوا صلی الله علیه وسلم نه بووه به لکو خوئی له بهر خوشه ویستی بو گهلی هوزان و مهکه نامادهی بووه نه وهك بو ئیسلام و سه رخستی موسلمانان .

ههروها پشتیان بهو فهرموودهیه بهستوووه که ذی مخبر الحبشی گئیراویه تییه وه له پیغه مبهری خواوه صلی الله علیه وسلم فهرموویه تی: (ستصالحون الروم صلحا آمنًا، فتغزون أنتم وهم عدوًا من ورائهم فتسلمون وتغنمون، ثم تنزلون بمرج ذی تلؤل فيقوم رجلٌ من الروم فيرفع الصليب، ويقول: غلب الصليب، فيقوم إليه رجلٌ من المسلمين فيقتله، فيغدر القوم وتكون الملاحم، فيجتمعون لكم فيأتونكم في ثمانين غاية مع كلِّ غاية عشرة آلاف). [صحيح الجامع/ 3612].

واته: " پهیمان نه بهستن له گه ل رومه کان پهیمانیکی پاریزراو، ئیوه و نهوان دژی دوژمنیک ده جهنگن له دوای نهوانه وه سه لامهت ده بن و دهسکهوت به دهست ده هیئن، دواتر داده به زن بو زه ویکی فراوان پیاویک له رومه کان هه لده ستیت به بهر زکردنه وهی نالای خاچه که و ده لیت: خاچه رسته کان سه رکهوتن، پیاویک له موسلمانان هه لده ستیت به کوشتی و خاچه رستان هه لده چن و ده بیت به جهنگیکی به هیز، بو تان کو دهنه وه و به هه شتا سوپا بو تان دین هه ر سوپایهك ده هزار سه ربازی له گه له " .

وه نهو به شهی که زانیانیش ریگهیان پیداوه هه روا به موته قی ریگهیان پینه داوه به لکو چهند مه رجیکیان دانه، له وانه:

- ۱- موسلمانان پیویستیان پی هه بیت بو دوورکردنه وهی شه ری کافران له خویان .
- ۲- نهو کافرانه ی یارمه تیان ئیوه رده گیری ت ده بی باشی و پاریزراویان لیده رکهوتییت .
- ۳- هیزیکی باشیان هه بیت بو نه وهی که یارمه تیان وه رگرت له کافران دوای نهو کافرانه ی یارمه تیان داوون زال نه بن به سه ریان . خواش زانتره به راستیه کان .

پرسی نۆیهم ولامدانهوهی چهند گومانیک

گومانی یهکهه:

لهناو خه لکیدا زۆر بلاوه که گوایه پیغه مبهری خوا صلی الله علیه وسلم
در اوسنییه کی جوله که ی هه بووه و چاکه ی له گه لدا کردووه، له وه لامی ئەم
گومانهش ده لیم پستیوان به خوا:

چاکه کردن بهرام بهر کافران هیچی تیانییه له شته کانی دوونیا دا و خوا ریگای
پیداوه ئەمیشیان به دوو مهرج:

۱- شهر کهر نهین بهرام بهر موسلمانان .

۲- باج و سهرا نه بدهن به دهولهتی ئیسلام .

به لام سه بارهت به راستییتی ئەم قسه یه که گوایه پیغه مبهر صلی الله علیه وسلم
در اوسنی جوله که ی هه بووه و چاکه ی له گه لدا کردووه، هیچ که سیک نایدا ته پال
پیغه مبهری خوا صلی الله علیه وسلم مه گهر که سیک نه بیت له م دوو شیوه یه:

۱- که سیک جاهییل و نه فام به دین و فهر مووده کانی سهروه رمان صلی الله علیه
وسلم .

۲_ یان نه وه تا در و ده کات به ناوی پیغه مبهری خواوه صلی الله علیه وسلم بو
رازیکردنی دیمو کراسی و علمانی خوازه کان له خوی که هه موو پیکهاته کان
به یه که وه بژین که ئەمه شیان کوفره هه که سیک رازی بیت به وه ی موشریکان
له سه رین نهوا موشریک بووه، ئا ئەمه درویه به ناوی پیغه مبهری خواوه صلی الله
علیه وسلم و گۆرینی دینی ئیسلامه نه وه شی درو به ناوی پیغه مبهری خواوه صلی
الله علیه وسلم بکات نهوا با جیگای خوی له دۆزه خ ناماده بکات په نا به خوا .
پیغه مبهری خوا صلی الله علیه وسلم ده فهر موویت: (مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا
مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ). رواه البخاري (107) .

واتا: " نه وه ی درو به ناوی منه وه بکات به نه نقه ست، نهوا با جیگای خوی له
دۆزه خ ناماده بکات " .

وه لامي نهوش له دوو پرووه:

رووی په کهم: سه بارهت بهوهی پیغمبهری خوا صلی الله علیه وسلم در اوسنی جولله کی هه بووه هاتوو له کتیبه کانی فهرمووده، که بریده له باوکیه وه فهرموویه تی: (کُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " اذْهَبُوا بِنَا نَعُودُ جَارِنَا الْيَهُودِيَّ " . قَالَ : فَأَتَيْنَاهُ ، فَقَالَ : " كَيْفَ أَنْتَ يَا فُلَانُ " ؟ فَسَأَلَهُ ، ثُمَّ قَالَ : " يَا فُلَانُ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ " . فَنَظَرَ الرَّجُلُ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَلَمْ يُكَلِّمْهُ ، فَسَكَتَ ، فَقَالَ : " يَا فُلَانُ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ " . فَقَالَ لَهُ أَبُوهُ : أَشْهَدُ لَهُ يَا بُنَيَّ . فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ . فَقَالَ : " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنَ النَّارِ) .

واته: " دانیشتبوین لای پیغمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فهرمووی: هه لسن با بچین سهردانی در اوسنیه جولله که که مان بکهین، فهرمووی: چووین بو لای، پیغمبهری صلی الله علیه وسلم فهرمووی: تو چونی فلان؟، دواتر پیی گوت: نهی فلان بلای: شایه دی ددهم که هیچ خواجهک نییه شایستهی پهرستن بیت بهحق جگه له الله وه منیش په یامبهری خوام، پیاوه کهش سهیری باوکی کرد که له لای سهری بوو و قسهی نه کرد بیدهنگ بوو، دووباره پیغمبهری خوا صلی الله علیه وسلم هه مان پرسیاری لیکرده وه، دووباره پیاوه که سهیری باوکی کرد، باوکی گوتی: شایه دی بو بده کوره کهم، گوتی: شایه دی نه دم که هیچ خواجهک نییه شایستهی پهرستن بیت بهحق جگه له الله، وه شایه دیش نه دم که تو په یامبهری خوات، پیغمبهری صلی الله علیه وسلم فهرمووی: سوپاس بو نهو خواجهی که له ناگر رزگاری کرد ."

نهم فهرمووده یهش ابن السنی ریوایه تی کردوو له " عمل اليوم والليلة " به ژماره (553) و سه نه ده که شی لاوازه و کاری پیناکریت .

وه به هه مان شیوهی نهم فهرمووده یه هاتوو له لای العقیلي له " الضعفاء الكبير " (242/2)، نهمه شیان سه نه ده کی لاوازه عقیلي ده رباره ی سه نه ده که فهرموویه تی: نهم فهرمووده یه ریوایه ت کراوه به شیوه یه کی تر و به سه نه دیکی چاکتر .

وه له فهرموودهی أنس بن المالك داهاتووه الجوزقانی ریوایهتی کردووه له "الأباطیل والمناکیر" (195/2)، وه دارقطنی ره جعی کردووه بهووهی له مراسیل الثابتة، وه سهندهکهی أنس بن المالك نییه، سهیری " العلل " للدارقطنی (32-31/12)، بکه .

وه ریوایهت کراوه له فهرموودهی ابن ابي حسین که عبد الرزاق ریوایهتی کردووه له المصنف " (35-34/6)، وه ابن ابي حسین ناوی تهواوی - عومهری کوری سعید کوری باوکی حسینیه - و له بچووکانی تابعینه و به هیج هاوه نیک نه گهشتووه، سهیری " تهذیب التهذیب " (453/7) بکه، اسنادهکهی مرسلی منقطعة .

له کو تایدای ریگاکانی فهرموودهکه هه مووی لاوازه و هیج یه کیکیان صحیح نین وه نهو زیادهیهی که هاتووه گوایه پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم دراوسنی جوللهکهی هه بووه و پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم چاکهی له گهل کردووه، راستیش نهو هیه که نهو زیادهیه هیج بنچینهیهکی نییه له کتیبهکانی سوننهت، وه هیج یه کیک له نه هلی علم باسیان نه کردووه، به تایبهتیش نهو دژ بهیهکهی لهو قسه باتله دایه، که سیک نازاری پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم بدات و پیغهمبهری خوا و هاوه لان لئی بندهنگ بن!!!!

رووی دووهم: نهوهیشی بهلگهیه بو نهو زیادهیهی که دراوته پال نهو فهرموودانه نهو هیه که له فهرموودهی راست و دروست هاتووه و هیج پرگهیهکی وای تیا نییه، له نههسهوه فهرموویهتی: (كَانَ غُلَامًا يَهُودِيًّا يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَرِضَ ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ ، فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ : أَسْلَمَ !! فَنَظَرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ ، فَقَالَ لَهُ : أَطْعَمَ أَبَا الْقَاسِمِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَأَسْلَمَ ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ).

[رواه أحمد (13565) والبخاري (1356) وأبو داود (3095) .]

واته: " لاویکی جوللهکه خزمهتی پیغهمبهری خوای ده کرد صلی الله علیه وسلم نهخوش کهوت، پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم چوو بو لای و سهردانی کرد و له نزیک سهری راوهستا و فهرمووی: موسلمان به، سهیری باوکی کرد که

لهلای بوو، باوی گوتی: گویرایهلی باوکی قاسم بکه، نهویش موسلمان بوو، پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم که دهرکهوت فهرمووی: سوپاس بو نهو خوییهی که له ناگر رزگاری کرد".

نهی کوا نهو قسهیهی که نهلین جولهکویهکی دراوسینی نازاری داوه "!!!!!!".

گومانی دووهم:

سهبارت به بهوهی- حاطبی کوری بلتعة - جاسوسی کردوه بهسهر موسلمانان و لهکاتییدا نهکوژراوه و کافر نهبووه، رووداوهکه بهم شیوهیه: (فَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا مَرْثَدَ الْغَنَوِيِّ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَكُنَّا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاحٍ فَإِنَّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا كِتَابٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَأَدْرَكْنَاهَا تَسِيرُ عَلِيٍّ بِعِيرِ لَهَا حَيْثُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا الْكِتَابُ فَقَالَتْ مَا مَعَنَا كِتَابٌ فَأَخْنَاهَا فَانْتَمَسْنَا فَلَمْ نَرَ كِتَابًا فَقُلْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَتُخْرِجَنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُجَرِّدَنَّكَ فَلَمَّا رَأَتْ الْجَدَّ أَهَوَتْ إِلَى حُجْرَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِرَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتْهُ فَأَنْطَلَقْنَا بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

فَقَالَ عُمَرُ: ((يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ خَانَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ)) ((دَعْنِي أَضْرِبَ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ)) ((فَإِنَّهُ قَدْ كَفَرَ)) فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ .

قَالَ حَاطِبٌ: ((وَاللَّهِ مَا بِي أَنْ لَا أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)) ((وَلَمْ أَفْعَلْهُ ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي وَلَا رِضًا بِالْكَفْرِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ)) ((وَمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ كُفْرًا)) ((وَمَا غَيَّرْتُ وَلَا بَدَّلْتُ)) ((مَا كَانَ بِي مِنْ كُفْرٍ وَلَا ارْتِدَادٍ)) ((أَمَا إِنِّي لَمْ أَفْعَلْهُ غِشًّا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا نِفَاقًا قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ اللَّهَ مُظْهِرُ رَسُولِهِ وَمُتِّمٌ لَهُ أَمْرَهُ)) ((فَقُلْتُ أَكْتُبُ كِتَابًا لَا يَضُرُّ اللَّهَ وَلَا رَسُولَهُ)) ((أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يَدْفَعُ اللَّهُ بِهَا عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِكَ إِلَّا لَهُ هُنَاكَ مِنْ عَشِيرَتِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللَّهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ .

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَدَقَ وَلَا تَقُولُوا لَهُ إِلَّا خَيْرًا .
فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّهُ قَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَلَأَضْرِبَ عُنُقَهُ .

فَقَالَ: أَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ، فَقَالَ: لَعَلَّ اللَّهَ أَطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ ااعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ وَجِبَتْ لَكُمْ الْجَنَّةُ أَوْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ فَدَمَعَتْ عَيْنَا عُمَرَ وَقَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.]

واته: " له على يهوه فهرموويهتي: پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم من و ابا مرثدى و زبيري كورى عهوامى نارد كه بهدواى نافر هتيك بكهوين كهوا ههوالى موسلمانان پييه و دهيهويت بيگهيه نيت بهكافرانى قورهيش كهخويان نامادهكهن چونكه لهشكرى موسلمانان لهريگايه و دهيهويت ههلكويتته سهريان، جا بهريكهوتين تاكو گهشتينه نهو شوينهى پيى دهلين خاخ نافر هتيكمان لى بينى له كافران بوو نامهيهكى پي بوو كه لهلايهن حاتبي كورى بهلتهعهوه نوسرابوو بو كافران نيذر ابوو، جا نيمهش ريگامان لهو نافر هته گرت و وتمان نهو نامهيهمان بهري نافر هتهكش وتى من نامه و شتى وام پي نييه، وتمان والله پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم ههرگيز درو ناكات يان نامهكهمان دهديتى يان ههموو لاشهت نهگهرين، جا كاتى نيمهى بينى زور سوربووين لهسهر داواكهمان نامهكهى دهركرد و پيمانى دا جا نامهكهمان برد و بردمان بو پيغهمبهر صلى الله عليه وسلم، جا عمرى كورى خهتاب كه بينى و يهكسهر وتى: نهى پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم نهه ناپاكي كرد لهخوا و پيغهمبهرهكهى و نيمانداران، ليم گهرى با لهگهردى بدهم چونكه بهو كارهى كافر بووه، پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم فهرمووى: چى واى ليكردى نهو كاره بكهيت نهى حاطب؟، گوتى: والله من بيباوهريم نهكردوه بهخوا و بهپيغهمبهرهكهى و نهوكارهه نهكرد تاكو ههنگهريمهوه، نهو كارهى كه كردم مهبهستم ههنگهيرانهوه نهبوو لهدين و رازيش نهبوم بهكوفر لهدواى نيسلام، وه من بهمهبهستى كافر بوونهوه نهو كارهه نهكرد، من هيچ نهگوراوم لهسهردينهكههم، وه من فيلم نهكرد نهى پيغهمبهرى خوا وه دووروويم نهكرد چونكه من يهقينم ههبوو كهخوا پيغهمبهرهكهى سهردهخات، جا بويه وتم نامهيهك دنوسم بو كافران وه دنيا بووم كه نهه نامهيهى من زيان له خوا و پيغهمبهر نادات، بويه نهو كارهه كرد كه لهلاى كافران دهستتكم ههبيت و مال و مندالهكهه پاريزراوبيت، وه نهى پيغهمبهرى خوا ههموو هاوه لانت لههكهكه نيلا كهس و عهشيره تيان ههيه لههكهكه كهسوكاره كانيان دهپاريزن و ديفاعيان لى دهكهن تهنها من نهبيت، پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم فهرمووى: راست

دهكات هيچ لهسهر مهئین ئیلا چاكنهبيت، عومهر فهرمووی: نهو ناپاکی لهخوا و پیغهمبهر و ئیمانداران کردوو له ئیم گهری لهملی بدهم، جا پیغهمبهر صلی الله وسلم فهرمووی نایا حاطب مهگهر بهشداري جهنگی بهدری نهکردوو جا خواش بهئههل بهدری وتووو چی دهکن بیکهن من بههشتم بوتان دناوه وه ئیتان خوش بووم، جا عمر فرمیسك بهچاوانی هاته خوارهوه و فهرمووی: خوا و پیغهمبهرهکی چاکتر دهزانن".

ئهه فهرمووده لهو ریوايهتانهوه هاتوو: البخاري في الصحيح (6259، 4890، 4272، 3007) ومسلم في الصحيح (4550) وأبو داود في السنن (3279) والترمذي في الجامع (3305) وأحمد في المسند (350/3) وأبو يعقوب المسند (182/4) وابن حبان في صحيحه (121/11) والبزار في مسنده (308/1) والحاكم في المستدرک (87/4) والضياء في الأحاديث المختارة (286/1).

وهلامی نهمهش بهچهند شیوهیهك:

شیوهی یهکهه: حاطب کارهکی جاسوسی کردن بوو کتابهکی نهگهیشته بدهست موشریکان بویه پیش نهوهی بگاته دهسیان دهسی بهسهره گیرا .

شیوهی دووهه: حاطب یهکیک بوو لهوانهی که بهشداري جهنگی بهدری گهورهی کردبوو وهك پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فهرمووی خوی گهوره لهئههلی بهدر خوش بوو، خوا شایهدی بههشتهی بو دابوو کهواته چون دهبيت جاریکی تر کوفری پی بهخشیت دوی نهوهی بههشتهی پی بهخشیوه .

شیوهی سنیهم: پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم نکولی نهکرد له عومهر کاتیک فهرمووی لیگهره با لهگهردنی بدهم چونکه حوکیدان لهدونیا لهسهر رووکهشه (ظاهر) نهوهك دلی (باطن)، و پیغهمبهری خواش وهی بو دادهبهزیت بویه راستگویی زانی و عوزرهکی قبول کرد، چونکه یهکیک بوو لهوانهی نههلی بهدر و نههلی بهدریش وهك پیغهمبهری خوا صلی الله علیه وسلم فهرمووی خوا لییان خوش بووو .

بۆیه ابن القیم که باسی فەر موودهکانی کوشتنی جاسوس دهکات ده فەر مویت: (فیہ جواز قتل الجاسوس، وإن کان مسلماً، والعفو عن حاطب؛ لأنّ الله قد غفر لأهل بدر وهو منهم، فمن لم یکن كذلك جاز قتله، وهو مذهب مالک وأحد الوجهین فی مذهب أحمد، وقال الشافعی وأبو حنیفة: لا یقتل، وهو ظاهر مذهب أحمد، والفریقان یحتجان بقصة حاطب. والصحیح أنّ قتله راجع إلی رأی الإمام: فإن رأی فی قتله مصلحة للمسلمین قتله، وإن کان بقاؤه أصلح استبقاه). [زاد المعاد (170/2)].

واته: " تیایدا ههیه له دروستی کوشتنی جاسوس نهگهر موسلمانیش بییت، وه نهو لیبوردهی حاطب بههوی نهوه بوو که خوا لهئههلی بهدر خوشبووبو نهویش یهکیک بوو لهوان، جا ههرکهسیک وهک نهو نهبییت دروسته کوشتنی، نهوهش مهزههبی مالک و لایهنیکه له مهزههبی حهنبهلیهکان، وه شافعی و حهنهفییهکان رووداوهکهی حاطب دهکهنه بهلگه بو نهکوشتنی، نهوهشی راسته حوکمهکهی دهگهریتهوه بو لای نیمام نهگهر وای بینی کوشتنی سوودی ههیه بو موسلمانان نهوا دهیکوژییت، نهگهر مانهوشی چاکتر بوو نهوا دهیهیللیتهوه لهژیان".

شیوهی چوارهم: ههر موسلمانیک نهه کاره بکات نهوا نیمه زاهیرهکهی وه نهگهرین ههرچهنده حالی زوربهی خهکی زاهیریان نهوهیه که لهدلایاندایه چونکه کارهکهی حاطب ریگری ههبوو لهکوشتنی بههوی نهوه لیخوشبونو وهرگرتبوو .

شیوهی پینجهه: ههروهک دهزانین نایهتی یهکهمی سورهتی الممتحنة بهسهه حاطب دا دابهزی لهو نههی کردنهی که حاطب نهجای دا بویه ناگادار کرایهوه گهر جاریکی تر نهجای بدایهوه نهوا بیگومان حوکمهکهی بهشیوهیهکی تر دهبوو .

بویه نهلیم پشتیوان بهخوا نهمانهی که له حاطبدا ههبوو هیچ یهکیکی له نیوهدا نییه نیوه دهزانن حوکمی پشتیوانیکردنیان بهسهه موسلمانان چیه و نهجای نهدهن، جاسوسی نهکهن بهسهه موسلمانان وهیچ زورلیکردنیک و ناچارکردنیکتان نییه، حاطب ریگری نهکوشتنی نهوه بوو که خوا لئی خوش بووبو، نهی نیوه به چی عهمل و کرداریک خوا لیتان خوشبووه؟، حاطب پیغهمبهری خوا صلی الله

عليه وسلم شایه‌دی بو دا که راستگۆیه چونکه لهوکاتدا وهی دا ئه‌به‌زی، به‌لام ئه‌مرو دین کامل بووه، ئه‌ی کێ شایه‌دی راستگۆیی بو ئیوه داوه؟.

شیوه‌ی شه‌شه‌م: کوشتنی یاخود نه‌کوشتنی جاسوس ئه‌وا خیلافی تیایه له‌نیوان زانیان وه‌ک له‌ پرسى جه‌وته‌م ئاماژه‌مان پێدا، هه‌ندیک له‌ زانیان بو کوشتنی چوون، هه‌ندیکیشیان بو ئه‌وه چوون ئه‌گه‌ر مه‌سه‌له‌هه‌ت له‌وه بێت بمینیته‌وه ئه‌وا ناکوژریت به‌ئکو سزا ئه‌دریت .

ابن القيم ده‌فه‌رموویت: (ثبت عنه صلى الله عليه وسلم أنه قتل جاسوساً من المشركين وثبت عنه أنه لم يقتل حاطباً وقد حبس عليه واستأذنه عمر في قتله فقال وما يدريك لعل الله اطلع على أهل بدر فقال إعملوا ما شئتم قد غفرت لكم فاستدل به لا يرى قتل الجاسوس كالشافعي وأحمد وأبي حنيفة رحمهم الله وأستدل به من يرى قتله كمالك وابن عقيل من أصحاب أحمد رحمه الله وغيرهما قالوا : علة مانعة من القتل منتفية في غيره - ولو كان الإسلام مانعاً من قتله لم يعلل بأخص منه لأن الحكم إذا علة بالأعم كان الأخص عديم التأثير وهذا أقوى والله أعلم) . [زاد المعاد (2 / 68)].

واته: " جیگیر بووه له پێغه‌مبه‌ری خواوه صلى الله عليه وسلم که موشریکانی جاسوسی کوشتوو، وه جیگیریش بووه که حاطبی نه‌کوشتوو، وه عومه‌ر داوای روخسه‌تی کرد بو کوشتنی به‌لام پێغه‌مبه‌ری خوا صلى الله عليه وسلم فه‌رمووی: چوزانی له‌وانه‌یه‌ خوا‌ی گه‌وره به‌ئه‌ه‌لی به‌دری فه‌رمووبیت: چی ده‌که‌ن بیکه‌ن لیتان خو‌ش بووم، ئه‌وانه‌ی که وایده‌بینین نابیت جاسوس بکوژریت پشتیان به‌و رووداوه‌ی حاطب به‌ستوو، وه‌ک شافعی و احمد و ئه‌بو حه‌نیفه، ئه‌وانه‌شی که وای ده‌بینن ده‌بی بکوژریت وه‌ک مالک و ابن عقیل له‌مه‌زه‌به‌بی امامی احمد و غه‌یری ئه‌وانیش فه‌رموویانه: چونکه به‌لگه له هۆکاریکی رێگر له کوشتنی هه‌لوه‌شاهیه له‌غه‌یری ئه‌و، جا ئه‌گه‌ر ئیسلام رێگر بوایه له‌کوشتنی ئه‌وا په‌یوه‌ست نه‌ده‌کرا به‌تایبه‌ت تر له‌و چونکه حوکم ئه‌گه‌ر په‌یوه‌ست کرا به‌زۆرینه ئه‌وا تایبه‌ت ته‌ئسیر و گرنگیه‌کی وای نابیت، ئه‌م رایه‌شیان به‌هێزه . خواش زاناره "

گومانی سنیهم: ئەو قسە باتلە ی ئەهلی ئیرجاء که زانراوه بیروباوهر و ڕیباری مورجیئە یەکیکە لە بۆگەنترین بیروباوهر و بیروکه که بەداخهوه هەر له کۆتاییهکانی سهردهمی هاوه لانهوه سهریهه لدا که سالی هجری سهدهی یهکهمی خوی تهواو نهکردبوو چهندهها گرۆپ سهریانتهه لدا یهکی لهوانه بیروباوهری بۆگهنی مورجیئە بووه که ئەمانیش چهنده بیروباوهریان ههبوو لهنیو خویاندا ئەوانه ی سهردهمیش بهههشتیان مسۆگهر کردوووه بۆ کهسێک که بئیت لا إله إلا الله مهگهر جی بکات دوا ی ئەوه وه نابی ههلبخه لهتین بهوهی که دهلین بهراستی ئیمان لای ئیمه بریتییه له بیروباوهری دل و گوفتار و کردار .

ئهم مورجیئانه بهزوبان وا ئەلین واته ئەلین ئیمان لای ئیمه بریتییه لهبیروباوهری دل و گوftar و کردار بهلام له مسمی ئیمان و کوفر له نوسینهکان و کتیبهکانیان خویان ههلوهشینهرهوهی ئەم قسهیهیان بهوهی که ههرکهسێک کوفر بکات چ بهکردار چ به گوftar ئەوا کافر نابیت دهبیت سهیری دلی بکریت، ئەمهشیان زانراوه که کین و کامهن ئەو جوره کهسانه وه ئەم بیروباوهره ناشاردریتهوه که لهکیدا بوونی ههیه، بهشیک له بهناو زانیان و ئەوانهشی که شوینیان کهوتوون، بهبی هیچ چاوپروونییهک و لیدانی لافی شوینکهوتتی پیشینان بۆ چهواشکاری کردن و شاردهوهی بیروباوهری ئیرجائهکهیان، تیایاندایه دهلیت ئیمان بریتییه له بیروباوهری دل و گوftar و کردار بهلام له کاتیکدا پساری لیبکریت دهربارهی ئەو کردارانە ی که به مهرج و دروستی ئیمان دانراوه ئەوا ئەم دیت بهکهمالی ئیمانی دانهنیت، بهههمان شیوه له مسمی ی کوفردا ئەمه کافر نابیت ههتاوهکو نهزانین چی لهلیدایه بهبیانوی إقامة حجه، لهزۆربهی جورهکانی کوفردا، بهلام ئەوهی شایهنی باسه لیرهدا بریتییه له کوفری سهرخستنی کافران بهسهر موسلمانان جا بهدل بیت یان به گوftar یاخود به کردار جا ئەگهر بهدوعایهکیش بیت وهلائی خویان بۆ کافران دهربهرن و سهریانبخهن بهسهر موسلمانان، که لایان کافر نابیت مهگهر بهدل لهگهڵ ئەو کوفره نهبیت و اتا بهنده چی دهکات بابیکات هیچ زهره له ئیمانکهی نادات، پهنا بهخوا لهم فکره بۆگهنه .

وه لامي نهو گومانه شيان ده دهنه وه به چهند شيوه يهك:
بويه ده ليم پشتيوان به خوا:

شيوه يهكهم: خوي گهوره عوزري بو نهو كهسه نه هيناوه ته وه كه كوفر بكات به تايبه تيش له كوفريكي وا كه به پيوست زانراوه له دين (معلوم من الدين بالضرورة)، نهك نه مهش بهلكو روكني كه له رووكنه كاني لا اله الا الله، وه له مه سائلي ته وحيدا به هيچ شيوه يهك عوزر نيه بو هيچ كه سيك چونكه جه هل نه ماوه كه سيش لافي عوزر هه بووني لي قبول ناكريت، كه غهيري زور ليكراو نه بيت (اكره)، نهو خه لكهش عوزري نيه بهلكو پشتيان هه لكردوه وه له ديني خوا هه لو ه شينه ره وه ده هه ميش بر يته له پشت هه لكردن (الاعراض) له ديني خوا و هه ولنه دانه بو فيربووني و كهوتن به دواي دونيادا، جا حوكمي سه رخستني كافران نه مه يان خوي گهوره حوكمي داوه و حصري كردوه به هيچ شيوه يهك عوزر بو كه سيك نيهه بيته ده ستيك بو دزايه تي موسلمانان، دزايه تي موسلمانان تيش دزايه تي ديه پا كه كه ي خودايه، الله تعالى فهرموويه تي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصْرَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ}. [المائدة/51].

واته: (نه ي نهوانه ي باوه رتان هيناوه جووله كه و گاور مه كه ن به پشتيوان و خوشه ويستي خوتان نهوانه هه نديكيان دوستي يه كترن، نهوه تان نهوان بكات به پشتيوان و دوست نهوه به راستي نهو كهسه لهوانه بيگومان خوا رينمووني گهلي سته مكاران ناكات).

بويه لاي خوا نهو حوكمه براوه ته وه كه سيك نيهه گوماني لي هه بيت، مه گهر خوي يه كيك بيت لهوانه ي كه نهو حوكمه گرتي تيه وه ههروهك حالي زور به ي خه لكي نيستا وايه، نه مه شيان حقيقي كه كه هيچ كه سيك گوماني نيهه له باره يه وه مه گهر خوا كويري كرد بيت له ناست نوري وه حيي يا خود مه گهر مور جيئه يه كي سه ر به ده سه لات دار نه بيت .

شيوه ي دووهم: قاعيده يه كي گرنك هه يه له دين لاي زانايان حوكم دان له سه ر رووكهش و هيشته وه ي نهوه ي ناو دل بو خودا، بويه كاتي ك عباسي مامي

پيغهمبەر صلى الله عليه وسلم كاتيك له گهڻ ڪافران هات ٻو شهر هر چهنده به زوريش هينابويان و زورليڪراو بوو به لام پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم پيى فرموى: (اما ظاهرڪ فکان علينا واما باطنك فالى الله) پروكشت له سر نيمهيه و شاراهى دليشت بو لاي خوايه، بويه پيغهمبهرى خوا صلى الله عليه وسلم له گهڻ نهو هشا فيديهى ليوهرگرت، هوڪارى نهكوشتنيشى نهوه بوو كه به زور هينابويان، بويه نهگهر حالتهى زورليڪراو ناوا بيت نهى چى دربارهى نهوهى به ويستى خوى ڪافران سهردهخات به سر موسلمانان!!!!!!

شيوهى سنيهم: چون نهو قسهيهى نيوه له كاتيكدا كه زانايان يهك دهنگن له سر هه لو هشينهروهه ڪانى نيسلام هه ليه ته دانهرى هه لو هشينهروهه ڪانى نيسلام شيخ محمدى ڪورى عبدالوهابه، بويه له دواى باسڪردنى هه لو هشينهروهه ڪان فرموى: (لايستنى منه غير المكره)، واته: هيچ ڪه سيڪ ليهوه درناچيت مهگهر ڪه سيڪ زورى ليڪريت له نه نجامدانى نه هه لو هشينهروانه، مهگهر ڪامه له زانايان خيلافيان لهو وتانهى محمد بن عبدالوهاب ههيه؟ نهى چون كه زانايان يهك دهنگن لهوهى نهوهى ڪافران سهرخات به سر موسلمانان نهوا به پروكشه نهوهك به دل، وه به دليان نه به ستوتوهه .

ابن حزم له "المحلى" (35/11)، يه ڪدهنگى نهقل دهكات وده فرموىت: (صح أن قوله تعالى "وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ" إنما هو على ظاهره بأنه كافر من جملة الكفار، وهذا حق لا يختلف فيه اثنان من المسلمين). واته: "دروسته له فرمايشتى خواى گهوره" هه ڪه سيڪ دوستايهتى و پشت ببيت بهوان نهوا لهوانه" قهولهكهى خوا بريتيه له پروكشه دوستايهتى و پشتيوانيان بڪات (بهين اعتقاد) ڪافره له ڪومه لهى ڪافرانه نه مهش حهقيكه كه دوو موسلمان راجيايان نييه له سرى".

ههروهه ابن القيم له احكام اهل الذمة " (67/1) ده فرموىت: (أنه سبحانه قد حكم ولا أحسن من حكمه أنه من تولى اليهود والنصارى فهو منهم "ومن يتولهم منكم فإنه منهم" فإذا كان أولياؤهم منهم بنص القرآن كان لهم حكمهم، وهذا عام خص

منه من يتولاهم ودخل في دينهم بعد التزام الإسلام فإنه لا يقر ولا تقبل منه الجزية بل إما الإسلام أو السيف فإنه مرتد بالنص والإجماع).

واته: "خوای گهوره بریار و حوکمیدا هیج حوکیکیش لهو کومی نهو چاکتر نییه که ههر کهسیک دوستایهتی و پشت ببهستیت به گاور و جوله کهکان نهو لهوانه: {وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ}، جا دوستایان لهوانن به نهسی روونی قورئان حوکمی نهوانیان ههیه، نه مهشیان گشتگیره و تایبه تکراره بهوانه ی سهریان دهخن بهسهر موسلمانان و دهچیته سهر دینه کهیان دوا ی ئیسلام بوون، وه کهسی وا نامینیته وه نه باجیشی (جزیه) ی لیوه رناگیریت، به لکو یان گه رانه وه بو ئیسلام یاخود شمشیر، هه لگه رانه وه یه له دین به نهص و یه کدهنگی".

وه شیخ عبد اللطیف بن عبد الرحمن بن حسن آل الشیخ ده فهر موویت: (فکیف بمن أعانهم، أو جرهم على بلاد أهل الإسلام، أو أتى عليهم، أو فضلهم بالعدل على أهل الإسلام، واختار ديارهم ومساكنتهم وولایتهم وأحب ظهورهم، فإن هذا ردة صريحة بالاتفاق). [درر السنية/ (326/8)].

واته: "نه ی چی سه بارهت بهو کهسه ی یارمه تیان نه دات یاخود به شدار بیت له داگیر کردنی ولاتی موسلمانان، یاخود به شان و بالیان دا هه دات، یاخود به باشتریان بزانیت له دادپهروه ری بهسهر نه هلی ئیسلام، ولاته کهیان و ژیان له گه لیان و خو شه ویستی هه لیزارد له گه لیان، وه حزی به ناماده بوونیان کرد، نه مهیان هه لگه رانه وه یه کی روونه به یه کدهنگی".

وه شیخ عبد الله بن حمید ده فهر موویت: (وأما التولي؛ فهو إكرامهم، والثناء عليهم، والنصرة لهم والمعونة على المسلمين، والمعاشرة، وعدم البراءة منهم ظاهراً، فهذا ردة من فاعله، يجب أن تجرى عليه أحكام المرتدين، كما دل على ذلك الكتاب والسنة وإجماع الأمة المقتدى بهم). {درر السنية/ (479/15)}.

واته: "به لام سهرخستیان بریتیه له بهریز دانانیان و پیداهه لدانیان، و سهرخستیان و یارمه تیدانیان له دژی موسلمانان وه ژیان له گه لیان به وه ی خو بهری نه کرد لییان له روو که شدا، نه مهیان هه لگه رانه وه یه لهو کهسه ی لییه وه

دەربچیت، پئیویستە حوکمی هەلگەرانەوێ بەسەرا جێبەجێ بکریت، وەك چۆن
قورئان و سونەت و یەكدهنگی زانایانی ئومەت بەلگەن لەسەری."

لە كۆتاییدا :

داواكارم لەخوای گەورە هیدایەتی ئیমে و ئیوه و هەموو موسلمانێك بدات، وە ئەم
بیروباوەرە پتە و جیگیرەیه لە عقیدە و بیروپروای دا بچەسپینیت و جیگیر بکات،
وە خوای گەورە موسلمانان سەرخات لەهەر شوینیکی ئەم رووی زەویە بن و
كافران و مونافیقانی یارمەتی دەری كافران و ئەوانەیشی لەبەرە ی كوفرن لەدژی
بەرە ی ئیمان زەلیل و سەرشۆریان بکات .

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين وصلى الله على نبينا محمد وسلم تسليماً
كثيراً .